

Līdz pilnīgai iekļaušanai vēl tāls ceļš ejams.

Arī Malienas pamatskolā atzīst, ka lielākos izaicinājumus skolotājiem mēdz radīt bērni ar uzvedības traucējumiem.

[Lasiet 7. lpp.](#)

Jauns atbalsts medijpratības apguvei.

Kā vieni no pirmajiem Latvijā šo kursu sākuši apgūt Draudzīgā Aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzijas skolotāji un audzēkņi.

[Lasiet 12. lpp.](#)

Reformai gatavi

IK Ilze Šķietniece, Vita Pļaviņa

Liepājas 8. vidusskolas gaitēņu logi izdekorēti ar karmīnkrašas auseklīšiem. Kad noskan zvans un bērni iznāk no mācību klasēm starpbrīdī, visapkārt dzirdama tikai latviešu valoda. Šī ir viena no tā sauktajām krievu skolām, kas uz mācībām valsts valodā vidusskolas posmā pilnībā pārgāja jau 90. gadu beigās. Ar likuma spēku šāda prasība mazākumtautību skolām Latvijā noteikta tikai pērn. Skaidrojam, kāda ir veiksmes atslēga, lai reforma notiktu pēc iespējas “nesāpīgāk”.

Divas plūsmas

Lai arī starpbrīdis, **latviešu valodas un literatūras skolotājas Kristīnes Ķipstes** klasē vēl darbojas

divas 8. klases meitenes. Viņas mācās krievu plūsmā. “Latviešu valodu šiem bērniem esmu mācījusi jau no 1. klases. Viņiem zināšanas ir noturīgākas. Grūtības vairāk rodas darbā ar tiem, kas atnāk no citām

skolām. Dažiem latviešu valodas zināšanu līmenis ir zems,” skolotāja vērtē. Viņa 8. vidusskolā strādā jau vairāk nekā 20 gadu un novērojusi, ka vislabākās sekmes latviešu valodas apguvē ir tiem bērniem, kuri izglītības gaitas sākuši pirmsskolās, kas īsteno mācības valsts valodā.

Liepājas 8. vidusskola atrodas Ezerkrasta mikrorajonā, gandrīz pie pašas pilsētas robežas. No fasādes puses logiem paveras skats uz parku, kas atrodas otrpus ielai. Aiz tā ir Pērkones kanāls, kas savieno ezeru un jūru. Savukārt no pārējām trim pusēm skolu ieskauj vienmuļi daudzstāvu nami. Tos šeit sāka būvēt 70. gados, lai rūpnīcu strādniekiem nodrošinātu dzīvesvietu. Viņu vidū bija daudz imigrantu, līdz ar to arī Ezerkrasta mikrorajonā veidojās krieviska vide.

Skolas ēka uzbūvēta 1987. gadā. Pēc publikācijām tā laika periodikā secināms, ka mācības sākumā notika vienā maiņā, bet divās plūsmās – krievu un latviešu. Latviešu plūsma bija tikai pamatskolas posmā, turklāt tajā mācījās ļoti maz skolēnu. Vidusskolas klasēs mācības notika tikai krievu valodā. Noprotams, ka, dzelzs priekškam krītot, veidojās konfliktsituācijas un bija centieni skolu pilnībā “pārkrievo”.

“Mēģinājums izlikt latviešu bērnus aiz skolas durvīm uzskatāms par netaisnu un nedraudzīgu aktu, jo vairāk tādēļ, ka attālums līdz citām latviešu skolām ir pārāk liels, turklāt tās ir pārslogotas,” publiskā paziņojumā pauda Latvijas Tautas frontes Liepājas pilsētas nodaļas Izglītības darba grupa. Tā aicināja mikrorajonā būvēt jaunu izglītības iestādi, kas būtu paredzēta latviešu bērniem, bet līdz tam 8. vidusskolā nodrošināt “stabilu, drošu un pilnvērtīgu mācību procesu” un izveidot patstāvīgu administrāciju “perspektīvajai latviešu vidusskolai”. Paziņojumu parakstījusi arī Jevgēnija Mickēviča – pedagoģe, kas astoņus gadus vēlāk kļuva par šīs skolas direktori.

Lielākās pārmaiņas skolā notika laikā, kad to vadīja pērn mūžībā aizsauktā Jevgēnija Mickēviča.

Direktores harizma

Drīz pēc Atmodas izglītības iestāde bija zaudējusi vidusskolas statusu, un, stājoties amatā, J. Mickēviča tā atjaunošanu uzskatīja par vienu no savām prioritātēm. Taču viņas pārliecība bija – vidusskolā mācībām jānotiek tikai latviešu valodā. Lai panāktu mazākumtautību skolēnu vecāku piekrišanu, tika sarīkota kop-sapulce. Laikabiedri atceras, ka direktore prata uzrunāt krievvalodīgo auditoriju un ceļā uz kopēju mērķi apvienot cilvēkus neatkarīgi no tautības.

Daudziem par pārsteigumu, lielākā daļa vecāku arī piekrita savus bērnus pēc pamatskolas beigšanas sūtīt latviešu vidusskolā. Asu pretestību izrādīja tikai daži cilvēki. Liepājas 8. vidusskola 10. klasē skolēnus atkal uzņēma 1998. gada rudenī. Tika izveidotas trīs klases. Sākotnēji bērnus mēģināja dalīt pēc tā, vai viņi pamatskolā mācījušies latviešu vai krievu plūsmā.

“Man iedeva divas vienpadsmitās klases, un es viņus mācīju tīrā latviešu valodā,” atceras matemātikas skolotāja, kura šajā skolā sāka strādāt pāris gadu vēlāk. Viņa ir latviete un pirms tam bija strādājusi tikai latviešu skolās. Viņasprāt: “Vislabākās sekmes valsts valodas apguvē krievu bērniem būs tad, ja stundas viņiem vadīs tikai latviešu valodā. Krievvalodīgie skolotāji blēdās. Lai gan, no otras puses, to var arī saprast – ja tu esi krievs, tev pretī sēž krievu bērni, ir pretdabiski visiem lauzīties latviešu valodā.”

Lielākā daļa krievu skolotāju gan visus nepieciešamos terminus latviski iemācījās. Jaunajai kārtībai strikti pretojās tikai pāris pedagogu. Viņi latviešu valodu pat necentās apgūt. Kad nāca Valsts valodas centra pārbaudes, šie skolotāji ņēma darbnespējas lapu vai izdomāja iemeslu, kādēļ pēkšņi jādodas prom no skolas.

“Skaidrojot nesaprotamu vārdu, ar sinonīmiem, kustībām, attēliem cenšos panākt to, ka bērni paši nonāk līdz izpratnei, ko tas nozīmē,” saka latviešu valodas skolotāja Kristīne Ķipste.

Foto: Danis Čelāis

“Kamēr strādāju, neesmu saskārusies ar lielu pretestību no vecākiem un skolotājiem. Mums nav tādu pedagogu, kas nevar strādāt latviešu valodā,” apgalvo direktore Anita Kuncīte.

Lielāka motivācija

Pašreizējā **skolas direktore Anita Kuncīte Liepājas 8. vidusskolā** sāka strādāt pirms 10 gadiem. Viņa pēc izglītības ir latviešu valodas un literatūras skolotāja. “Pirmajā gadā strādāju arī vienā vidusskolas klasē, kurā bija skolēni, kas līdz 9. klasei mācījušies mazākumtautību programmā. Man tas bija izaicinājums, jo iepriekš strādāju tikai ar latviešu bērniem,” viņa atzīst. Stundas vajadzēja organizēt citādāk. Bija brīži, kad nācās atkāpties no vidusskolas programmas un palīdzēt saprast lietas, ko latviešu bērni apgūst jau līdz 9. klasei. “Mums diezgan ilgi nācās runāt par to, kāpēc vienam vai otram vārdam vajag garumzīmi. Ir vārdu grupas, kam var piemērot likumu, lai to paskaidrotu, bet ir arī vārdi, kam likumu piemēklēt nav iespējams. Tad nācās teikt, ka tā vienkārši ir.”

Vēl skolotāja saskārās ar tādām problēmām kā teksta izpratnes grūtības un nepareizas teikumu konstrukcijas rakstu darbos. Pēc tām varēja spriest, ka jaunieši tekstu vispirms izdomā krievu valodā un tad pārtulko latviski. Tādēļ viņa aicināja bērnus uzreiz domāt valodā, kurā jāraksta: “Pat ja teikumi būs vienkārši, kļūdu – mazāk un stils veiksmīgāks.”

Īpašu nepatiku pret latviešu valodu neviens no pedagogiem neatceras izjutis. Drīzāk ar krievvalodīgajiem jauniešiem bijis vieglāk strādāt augstāka motivācijas līmeņa dēļ. “Viņi grib iemācīties latviešu valodu, lai brīvi varētu iestāties kādā no Latvijas augstskolām un lai nebūtu atsevišķi jākārto valsts valodas prasmes eksāmens,” pamato A. Kuncīte.

Šīs skolas 12. klases beidzēji jau kopš 90. gadu beigām visus valsts pārbaudījumus kārto latviešu valodā. “Mani krievvalodīgie skolēni kārtoja to pašu matemātikas eksāmenu, ko latviešu bērni. Un nedomāji, ka rezultāti bija daudz sliktāki!” uzsver skolotāja, kura savu vārdu nevēlējās publicēt.

Valsts izglītības un saturs centra dati par eksāmenu rezultātiem rāda, ka 2009. gadā Liepājas 8. vidusskolā latviešu valodas eksāmenu “B” līmenī nokārtoja trīs jaunieši, “C” – seši, “D” – 14, bet “E” – septiņi. Vidējais rādītājs 8. vidusskolā bija 45,18 %, kas bija mazāk nekā pilsētas skolās kopumā – 51,17%. Arī matemātikā rezultāti bija zemāki nekā vidēji Liepājas izglītības iestādēs – 32,69%. Gadu gaitā situācija tikai pasliktinājusies. Matemātikas skolotāja norāda, ka gan agrāk, gan tagad audzēkņu vidū ir bērni ar zemiem mācību sasniegumiem. Tomēr tas nav saistīts ar valodas prasmi, bet vispārējām intelektuālajām spējām. Skola piedāvā arī izglītības programmas bērniem ar mācīšanās traucējumiem.

Valodas prasmes – dažādas

Ar laiku krievvalodīgie skolēni aizvien biežāk lūdz viņus 10. – 12. klašu posmā likt tā sauktajās latviešu klasēs. Viņi saprata, ka pilnvērtīgai valodas apguvei svarīgi ir ne tikai stundās, bet arī brīvajā laikā sarunāties valsts valodā. Līdz ar to sāka veidot klases, kurās vienkopus mācījās dažādu tautību bērni. Pamazām pārtrauca arī organizēt pasākumus, kas paredzēti atšķirīgām auditorijām. Agrāk to darīja, balstoties uz katras tautas tradīcijām. Piemēram, Jauno gadu krievvalodīgie skolēni atzīmēja daudz plašāk nekā latviešu bērni.

Patlaban mazākumtautību programma tiek īstenota vairs tikai trijās klasēs – 6., 7. un 8. Tajās kopumā mācās aptuveni 40 bērnu. Pašreizējā 9. klase uz mācībām latviešu valodā pārgāja pirms trim gadiem. “Togad sākām īstenot jūraszinību mācību kursu, un to bija ļoti grūti salāgot ar mazākumtautību izglītības programmu,” pamato direktore. Šis ir ceturtais gads, kad 1. klasē skolēnus uzņem tikai latviešu plūsmā. Tas aizsākās gluži dabiski. Gadā, kad vēl bija izsludināta uzņemšana divās plūsmās, mazākumtautību programmai tika pieteikti tik maz skolēnu, ka neizdevās nokomplektēt klasi.

“Liepājas 8. vidusskolā dažādu tautību bērni sadzīvo ļoti labi. Vismaz pedagogiem nav zināms par gadījumiem, kad konflikti skolēnu starpā būtu notikuši tieši nacionālās piederības dēļ.”

Abos gadījumos skolas vadība runāja ar vecākiem, kas pārejai uz mācībām latviešu valodā piekrita bez lieliem iebildumiem. “Ar kādu varbūt nācās arī parunāt vairāk, taču beigās visi piekrita,” stāsta A. Kuncīte. “Protams, ka latviešu valodas prasmes līmenis bērniem, kas nāk no mazākumtautību ģimenēm, ir ļoti dažāds. Ne visi latviski runā raiti, ne visi pat labi saprot valodu.”

Viņa piebilst, ka arvien biežāk nākas izpildīt lūgumus uz latviešu plūsmu pārcelt skolēnus no atlikušajām mazākumtautību klasēm. Dzirdot ziņas par gaidāmo pāreju uz mācībām latviešu valodā, šogad 8. vidusskolā sākuši mācīties vairāki audzēkņi no Liepājas mazākumtautību skolām. Turklāt audzēkņu skaitu papildinājuši 20 Ukrainas kara bēgļi. “Šajā gadījumā tas, ka mūsu skolā ir bērni un skolotāji, kas spēj runāt krievu valodā, ir pluss. Viņi var komunicēt valodā, ko zina gan vieni, gan otri, tāpēc vieglāk integrējas,” novērojusi A. Kuncīte. No šī mācību gada ukraiņu bērni drīkst mācīties tikai latviešu plūsmā.

Grāmatas neatšķiras

Skolotāju pieeja, skaidrojot krievvalodīgajiem bērniem nesaprotamos terminus vai vārdus, atšķiras. Ir tādi, kas veido vārdnīcas, ir tādi, kas cenšas izskaidrot jēgu latviski, lietojot sinonīmus. Vēl citi talkā ņem vizuālus materiālus. “Ja terminu uzreiz māca latviešu valodā, reizēm bērni pat nezina, kā tas ir krieviski,” piebilst direktore. Tas ir tāpat kā iemācīties jaunu svešvārdu.

Priekšvēlēšanu diskusijās televīzijā izskanēja tas, ka mazākumtautību izglītības programmās ir vēl lielākas problēmas ar mācību līdzekļiem, kas atbilst kompetenču pieejai, nekā latviešu skolās. A. Kuncīte uzsver,

ka vismaz pēdējos astoņus gadus visi audzēkņi saņem vienādas grāmatas – tikai valsts valodā. Līdz ar to šobrīd mazākumtautību programmā pedagogiem problēmas ir tādas pašas, kā izglītības iestādēs, kur mācības notiek tikai latviski.

Tas, ka mācību līdzekļi tiek iepirkti tikai latviešu valodā, skolotājiem problēmas nesagādā, jo visi latviski runā brīvi, apgalvo direktore. Visticamāk, to veicinājusi prakse, ka vieni un tie paši pedagogi strādā gan latviešu, gan krievu plūsmā. Atrasts arī veids, kā veiksmīgāk integrēt skolotājus, kas agrāk mācīja mazākumtautību valodu un literatūru vai arī mazākumtautību klases sākumskolā. Viņi latviešu plūsmas klasēs māca krievu valodu kā svešvalodu. Bet latviešu valodas skolotāja, kas agrāk strādāja tikai ar mazākumtautību skolēniem, tagad vada stundas arī latviešu klasēs.

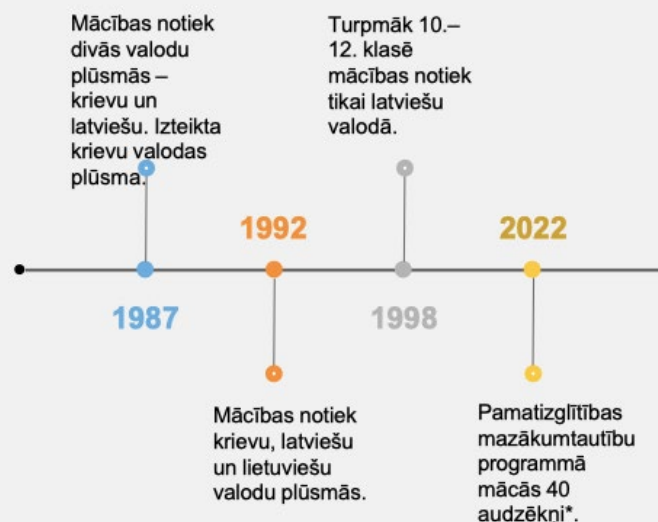
Līdz ar to A. Kuncīte apliecina gatavību skolā realizēt pilnīgu pāreju uz mācībām latviešu valodā. Likumprojekts paredz šo procesu sākt nākamajā mācību gadā. Tas gan vēl Saeimai jāpieņem trešajā lasījumā. “Ceļu uz to ejam jau ilgstoši. Protams, tas ne vienmēr ir bijis viegli. Situācijas bijušas dažādas,” viņa atzīst.

Izaicinājumu radīja arī Covid-19 pandēmijas dēļ ierobežotais klātienes mācību process teju trīs gadu garumā. Bija skolēni, kurus tas atmeta vairākus soļus atpakaļ. “Lai valodas prasmi attīstītu un pilnveidotu, to nepieciešams lietot nepārtraukti ikdienā. Bērni, kuri aug krievvalodīgās ģimenēs, mājās ikdienā vairāk sazinās dzimtajā valodā. Ar to, ka latviešu valodu dzird “Zoom” stundās, ir daudz par maz,” A. Kuncīte secina. Atgriežoties klātienes mācību procesā, pedagogiem nācās pielikt papildu pūles, lai sasniegtu iepriekšējo valodas zināšanu līmeni. ■

Mazākumtautību skolēniem tika dots uzdevums par godu Dzejas dienām atrast kādu latviešu autora dzejoli un sacerēt vārsmas arī pašiem.

Pāreja uz mācībām valsts valodā Liepājas 8. vidusskola

*Kopumā Liepājas 8. vidusskolā mācās 546 skolēni.

Izmantotie informācijas avoti

„Pēc astoņu gadu pārtraukuma Liepājā uzbūvēta jauna skola!“, Andra Magale, Padomju Jaunatne, 1987.09.02. „Pirmais zvans“, (nav autora), Komunisti, 1987.09.03. „Tālākās attīstības pamats“, A. Bulatovs, Komunisti, 1987.12.31. „Vārdiem pretī jāliek darbs“, N. Kārklis, Komunisti, 1987.08.29. „Par ekonomiskās un sociālās attīstības valsts plāna izpildes rezultātiem Liepājā 1986.gadā“, (nav autora), Komunisti, 1987.02.03.

“Latvijas Tautas frontes Liepājas pilsētas nodaļas izglītības darba grupas paziņojums”, Liepājas Vārds, 1989.12.22.

Pedagogi iesaka

Kā veiksmīgāk pāriet uz mācībām valsts valodā?

- Nepieciešams veidot jauktas klases, kurās ir dažādu tautību bērni.
- Svarīgi skolotājiem nodrošināt iespēju vadīt stundas gan latviešu, gan mazākumtautību plūsmas klasēs.
- Ieteicams izmantot mācību līdzekļus tikai latviešu valodā.
- Nezināmos terminus un vārduņus var ierakstīt paša veidotā vārdnīcā. Tādu var rosināt veidot arī skolēniem.

Komentārs

Ar cieņu pret ikvienu kultūru

Roberts Osguds (Robert L.Osgood), Fulbraita programmas stipendiāts Latvijas Universitātē

Mēs ASV jau gadsimtiem ilgi risinām jautājumus, kas rodas saistībā ar imigrantiem un bērniem, kas nerunā angļu valodā, bet nāk uz ASV skolām. Lai gan esam ļoti pieredzējuši šajā ziņā, daudzas lietas aizvien ir vieglāk pateikt nekā izdarīt.

Multikulturālās izglītības mērķis ir palīdzēt skolēniem no dažādām etniskajām grupām saprast citam citu, sazināties citam ar citu un reflektēt citam citu. Mēs izglītības iestādēs cenšamies apvienot dažādas kultūras un meklēt atšķirīgām etniskajām grupām piemērotus mācību paņēmienus, lai tās iemācītos sadarboties. Skolēniem ir jāiemācās angļu valoda, bet vienlaikus cenšamies piedāvāt iespēju izmantot

viņu dzimto valodu, lai viņi varētu mācīties un veikt pārbaudījumus. Visos izglītības līmeņos cenšamies ņemt vērā, ko cilvēki mācās citās valstīs, kā attiecas pret savu kultūru un valodu. Cienām to, ka katrai valstij ir sava unikālā kultūra, patiesībā – pat vairākas subkultūras vienā valstī.

Mums ir jācenšas panākt to, lai katrs bērns klasē justos pieņemts, gaidīts, piederīgs, novērtēts neatkarīgi no izcelsmes, valodas zināšanām, akadēmiskām spējām, politiskās pārliecības. Tomēr situācija dažādās skolās aizvien atšķiras. Mēs esam redzējuši gan veiksmes stāstus, gan neveiksmes.

Lai panāktu iekļaujošo izglītību, domājot par dažādām etniskajām grupām, pedagogiem ir daudz jālasa un jāmācās. Lai mēs varētu monitorēt izglītības iestādē notiekošo, svarīga regulāra komunikācija starp skolotājiem, administrāciju un vecākiem par to, kā bērns jūtas skolā.

Avots: IKVD konference “Izglītības kvalitātes monitorings iekļaujošai izglītībai”.

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Raksts sagatavots Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā” projekta “Analītisko rakstu sērija “Mazākumtautību skolēnu integrācija. Kas notiek skolās”” ietvaros. Projekta numurs 2022.LV/NMA/37.

Par raksta “Reformai gatavi” saturu atbild *Izdevniecība Skolas Vārds*.

MAF

Mediju atbalsta fonds

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas fonds

Abonē izglītības e-izdevumus un metodiskos materiālus 2023.gadam!

Ienāc jaunajā izglītības platformā
www.skolasvards.lv

E-izdevums Skolas Vārds
iznāk divas reizes mēnesī
EUR 56, - (12 mēnešiem)

Metodisko materiālu krātuve skolām (1.-12.klase)
EUR 59, - (12 mēnešiem)

E-izdevums Izglītība un Kultūra
iznāk divas reizes mēnesī
EUR 69, - (12 mēnešiem)

E-izdevums Pirmsskolā
iznāk vienu reizi mēnesī
EUR 49, - (12 mēnešiem)

Metodisko materiālu krātuve pirmsskolām
EUR 59, - (12 mēnešiem)

E-izdevums Vecākiem
iznāk vienu reizi mēnesī
EUR 36, - (12 mēnešiem)

E-izdevums Skolas Psiholoģija
iznāk vienu reizi mēnesī
EUR 39, - (12 mēnešiem)

E-izdevums Normatīvie akti izglītībā
iznāk vienu reizi mēnesī
EUR 42, - (12 mēnešiem)

Ikdienas aktuālās ziņas un mediju monitorings
katru darba dienu e-pastā
EUR 49,- (12 mēnešiem)

Līdz pilnīgai iekļaušanai vēl tāls ceļš ejams

IK Ilze Šķietniece, Vita Pļaviņa

Psihologa nolaidības dēļ Jelgavas 4. sākumskolā meitai divu gadu garumā netika sniegti nepieciešamie atbalsta pasākumi, ar rūgtumu stāsta vecāki. Savukārt kāda [cita šīs pašas skolas audzēkņa mamma](#) pēc psihologa atzinuma, ka dēlam ir disleksijas iezīmes, tik un tā izjuta latviešu valodas skolotājas spiedienu par to, ka puika vēl nelasa. Jelgavas 4. sākumskolā mācās vairāk nekā tūkstoš audzēkņu un klases ir lielas. Prakse rāda, ka skolēniem ar speciālām vajadzībām piemērotākas ir mazās skolas. Skaidrojam, kāpēc tā.

Kā tumšā mežā

“Centieni realizēt iekļaujošo izglītību mūsu ģimenei pārvērtās smagā emocionālā pārdzīvojumā,” saka **četrus bērnu mamma Ivonna** (vārds mainīts, redakcijai zināms). Kad vecāki atklāja, ka meitai jau 1. klasē ir nopietnas grūtības mācību vielas apgūvē, viņi centās meklēt iespējas bērnam palīdzēt. Devās pie speciālista, saņēma atzinumu par jaukta tipa traucējumiem ar piebildi par nepieciešamību veikt dziļāku izpēti. Diagnozi un sarakstu ar atbalsta pasākumiem nodeva klases audzinātājai, taču nekas nemainījās. “Mācoties kopā ar bērnu, man likās, ka staigājam pa tumšu mežu,” izjutās dalās mamma.

Meitas teiktais visu laiku signalizēja, ka izvērtējumā norādītie atbalsta pasākumi, piemēram, iespēja izmantot atgādnies latviešu valodā un matemātikā, rakstīt pārbaudes darbus atsevišķā telpā ar pagarinātu laiku, netiek realizēti dzīvē. Mamma centās par to runāt ar audzinātāju, bet nesekmīgi. Klasē bija vairāki bērni ar uzvedības traucējumiem, un šī iemesla dēļ skolotāja šķita izdegusi. Ivonnai zināms, ka pedagogē tajā brīdī piedzīvoja arī tuva radnieka zaudējumu. “Tā kā bērniem, kam vajadzēja vairāk uzmanības, tā netika sniegta, vairāki vecāki *WhatsApp* grupā savos izteikumos kļuva pat agresīvi, bet skolotāja tur ne ar vienu nekomunicēja,” mamma atceras.

Lai meitas mācības neietekmētu skolēni, kuriem ir uzvedības problēmas, Ivonna palūdza direktorei iespēju nomainīt klasi. Jaunā audzinātāja vārdos izrādījās izpratni, tomēr meitas sekmes joprojām neuzlabojās. Turklāt kādā reizē mamma pat izjuta emocionālu agresiju no skolotājas puses.

Veicot atkārtotu izvērtējumu pie speciālista, atklājās, ka divu gadu laikā bērnam nav nekāda progresā. Taču, realizējot nepieciešamos atbalsta pasākumus, tā tam nevajadzēja būt. Saņēmusi jauno atzinumu, Ivonna kopā ar vīru devās uz skolu, un tad atklājās, ka notikusi nolaidība. Audzinātāja, speciālista pirmo

atzinumu nelasot, bija iedevusi to psihologam, kurš arī nebija ziņojumā iedziļinājies un pamanījis, ka konkrētajai skolniecei ir nepieciešams nozīmēt atbalsta pasākumus.

Vecāki bija tik vilušies, ka meitu no šīs izglītības iestādes izņēma, un tagad viņa veiksmīgi mācās nelielā lauku skolīnā. Ivonna uzskata, ka viens no iemesliem neveiksmīgajai pieredzei ir lielais skolēnu skaits klasēs.

Divreiz vairāk palīgu

Jelgavas 4. sākumskola tiešām ir skolēnu skaita ziņā ļoti bagāta izglītības iestāde. Šajā mācību gadā tur mācās 1004 skolēni, no tiem 30 jeb 3% – speciālās pamatizglītības programmā bērniem ar mācīšanās traucējumiem. Klases ir lielas – vidēji vienā ir 27 bērni, atzīst **direktore Agita Lundberga**. Tomēr no lielā skolēnu skaita ir arī savs labums. Tas nodrošina, ka izglītības iestādē pietiek finansējums spēcīgai atbalsta komandai.

“Viens no maniem vietniekiem atbild tikai par speciālās programmas realizēšanu,” direktore stāsta. Šis cilvēks strādā nepilnu slodzi un kārtro visus jautājumus, kas saistās ar speciālistu atzinumiem, individuālu mācību plānu izstrādi un tamlīdzīgi. Vēl skolā strādā divi sociālie pedagogi, divi izglītības psihologi, divas medicīnas māsas, karjeras konsultants un pieci pedagogu palīgi.

Lai arī atbalsta personāla saraksts ir plašs, direktore uzskata, ka uz esošo speciālās izglītības programmas audzēkņu skaitu skolotāju palīgu vajadzētu vismaz divas reizes vairāk. Tad būtu iespējams nodrošināt sadarbību ar konkrētiem bērniem, kas ļautu katru vairāk iepazīt un sniegt kvalitatīvāku atbalstu. “Tagad skolotāju palīgi strādā pēc noteikta grafika un var būt klāt tikai atsevišķās stundās,” A. Lundberga norāda.

“Kvalitatīvāku atbalstu ir iespējams sniegt arī tad, ja skolēni ar speciālām vajadzībām tiktu ņemti ārā no stundām un strādātu individuāli ar palīgskolotāju, uzskata direktore. Mācīšanās grūtības bieži vien iet roku rokā ar uzvedības traucējumiem. Kad apkārt ir daudz citu cilvēku, bērniem ar speciālām vajadzībām rodas trauksme.

Kvalitatīvāku atbalstu ir iespējams sniegt arī tad, ja skolēni ar speciālām vajadzībām tiktu ņemti ārā no stundām un strādātu individuāli ar palīgskolotāju, uzskata direktore. Mācīšanās grūtības bieži vien iet roku rokā ar uzvedības traucējumiem. Kad apkārt ir daudz citu cilvēku, bērniem ar speciālām vajadzībām rodas trauksme. Kādam liekas, ka uz viņu kāds ne tā paskatījies. Kādam dusmas izraisa skolasbiedrs, kurš netišām uzgrūdiens virsū. Tas rada nepieņemamu uzvedību un pat agresijas lēkmes, tāpēc tiek traucēts mācību darbs.

Skolā šādām situācijām ir izstrādāts rīcības algoritms. Ja agresīvs skolēns uz pedagoga aizrādījumiem nereagē, pirmais solis ir zvans sociālajam pedagogam. Ja tas neatbild, var zvanīt kādam no direktores vietniekiem, kas steidzas palīgā risināt situāciju. Ir gadījumi, kad bērnu uz laiku no stundas tomēr nākas izņemt.

“Bet, kad šie skolēni ir divatā ar pedagogu, visa dauzīšanās pāriet un viņi var izdarīt daudz vairāk nekā klasē,” zina teikt A. Lundberga. “Taču jaunie noteikumi diemžēl vairs neļauj bērnu ņemt ārā no stundas. Skolēnam ir jāstrādā klasē un pedagoga palīgam jābūt blakus. Viņš var pakoriģēt, uzmundrināt darboties, pabikstīt, bet padziļināts individuālais darbs nenotiek.” Atsevišķu atbalstu skolotāji var sniegt tikai konsultāciju laikā pēc stundām.

Latvijas normatīvajos aktos nav nosacījuma, kas

aizliegtu bērnu ar speciālām vajadzībām “ņemt ārā no stundas” un mācīt individuāli, informē Izglītības un zinātnes ministrijā. Mācību procesa norises organizēšana ir katras skolas vadītāja un konkrēta mācību priekšmeta skolotāja kompetencē. Jelgavas 4. sākumskolā skaidro – valstī noteikumi ir vieni, bet Eiropas Sociālā fonda projektam “Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” – citi. Tā kā pedagoga palīgu algas nodrošina, izmantojot šajā projektā iegūto finansējumu, tos nākas ievērot. Jaunie noteikumi pirmoreiz izvirzīti pagājušajā mācību gadā. Lēmums tiek pamatots ar nepieciešamību bērņus ar īpašām vajadzībām pēc iespējas vairāk iekļaut kolektīvā. Tas netiek efektīgi realizēts, ja skolēnu no stundas izņem, lai strādātu individuāli.

Nevis mācības, bet mocības

To, ka bērniem ar mācīšanās un garīgās attīstības traucējumiem labāk klātos mazajās skolās, atzīst arī pedagogi. Ja klasē ir aptuveni 30 bērnu, skolotājam, pirmkārt, nepieciešams vairāk laika, lai sagatavotos stundai un spētu piedāvāt diferencētus materiālus. Otrkārt, laika pietrūkst arī kontaktstundā.

Ja tiek izmantoti atšķirīgi mācību materiāli, pie skolēna ar speciālām vajadzībām stundā ir nepieciešams fiziski pieiet klāt, paskaidrot, kā tos izmantot, palīdzēt izpildīt. Šajā brīdī rodas problēmsituācijas, jo pārējie skolēni bieži vien nav tik organizēti un disciplinēti, lai spētu mācīties pašvadīti. “Turklāt – tas, ka skolēnam nav speciālās izglītības programmas, vēl nenozīmē, ka viņš labi mācās. Ir tādi, kam tāpat vajag ļoti lielu atbalstu,” piebilst **O. Kalpaka Liepājas 15. vidusskolas skolotāja Anita Strazdiņa.**

Pēc viņas domām, bērniem ar speciālām vajadzībām daudz labāk klātos mazākās skolās un mazākās klasēs. “Šiem bērniem mācības klasē ar 30 bērniem ir drīzāk mocības,” skolotāja saka. “Viņiem traucē trokšnis, haoss. Papildu kairinātājs ir liela cilvēku masa, tāpēc piemērotākas ir individuālas vai grupu nodarbības, kad vairāk var strādāt savā nodabā.”

Piektdaļa – īpašie bērni

Viena no mazajām Latvijas skolām ir Malienas pamatskola. Tā atrodas Alūksnes novadā, netālu no Krievijas un Igaunijas robežas. Pleskava no šejienes ir aptuveni divu stundu brauciena attālumā. Skola iekārtota bijušās muižas ēkā. Patlaban tajā mācās 56 skolēni, deviņi no tiem jeb gandrīz piektā daļa – speciālās izglītības programmās bērniem ar garīgās attīstības vai mācīšanās traucējumiem. Ir arī bērni, kuriem nav pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinuma, bet kam tik un tā tiek piemēroti atbalsta pasākumi.

“Bērnu ar speciālām vajadzībām pēdējos gados kļūst aizvien vairāk,” novērojusi **Malienas pamatskolas direktore Ieva Baltā – Pilsētniece**. Viņa pieļauj – šāda tendence vērojama tādēļ, ka pēdējos gados diagnostikai tiek pievērsti vairāk uzmanības. Agrāk pedagogi strādāja ar visiem, neatkarīgi no viņu vajadzībām, bez speciālām izglītības programmām un atbalsta personāla.

Tagad Malienas skolā bērniem ar mācīšanās un garīgās attīstības traucējumiem palīdz palīgskolotājs, speciālais pedagogs un logopēds. Psihologs uz vietas skolā nestrādā, bet vajadzības gadījumā ir pieejams – to nodrošina pašvaldības līmenī. Par atbalsta personāla trūkumu direktore nežēlojas.

Pamatpriekšmetos, kā latviešu valodā un matemātikā, pedagogi ar skolēniem, kam ir speciālas vajadzības, strādā atsevišķi, bet pārējos, piemēram, dizainā un tehnoloģijās, sportā, mūzikā, vizuālajā mākslā, viņi var būt kopā ar savu klasi. Tas nozīmē, ka speciālo programmu audzēkņiem tiek veidots no pārējiem skolēniem atšķirīgs stundu saraksts, un, balstoties uz to, tiek plānots atbalsta personāla darbs. “Ir arī situācijas, kad priekšmeta skolotājs palīdz pedagoga palīgu piedalīties stundā, un tad meklējam iespējas pielāgoties situācijai,” piebilst direktore.

Arī Malienas pamatskolā atzīst, ka lielākos izaicinājumus skolotājiem mēdz radīt bērni ar uzvedības traucējumiem. Tādās reizēs tikt galā palīdz gan profesionālās pilnveidesursos iegūtās teorētiskās zināšanas, gan daudzu gadu garumā uzkrātā pieredze, strādājot praktiski. “Šie bērni ir starp mums, un izglītības pieejamībai

jābūt visiem vienlīdzīgai,” uzsver I. Baltā – Pilsētniece, piebilstot, ka pieņemt dažādību jāmacās gan bērniem, gan pieaugušajiem.

Gana daudz jau izdarīts

Pieredzes vecākiem, skolēniem un izglītības iestādēm var būt dažādas, jo katrs gadījums vienkārši pēc būtības ir atšķirīgs, Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) rīkotajā [diskusijā](#), kas bija veltīta iekļaujošajai izglītībai, uzsvēra **sociālantropologs Klāvs Sedlenieks**. Līdz ar to, dzirdot kādu stāstu par šo tēmu, vēl nevar izdarīt vispārinošus secinājumus par sistēmu kopumā.

“Medijiem un Izglītības un zinātnes ministrijai (IZM) ļoti patīk individuālie stāsti, taču tā nav valīda pieeja. Viena konkrēta skolēna situācija var būt unikāla un pilnīgi atšķirties no kāda cita pieredzes,” piekrīt **Latvijas Disleksijas biedrības vadītāja Eva Birzniece**. Tā vietā viņa aicina vairāk skatīties uz datiem.

IKVD rīkotajā [konferencē “Izglītības kvalitātes monitorings iekļaujošajai izglītībai”](#) nozares eksperti publiski atzina, ka par iekļaujošo izglītību publiski runā jau kopš 1994. gada, bet ar ieviešanu praksē līdz galam labi tomēr neveicas. “Tomēr gana daudz ir arī izdarīts,” uzsvēra **IZM Izglītības departamenta direktora vietniece vispārējās izglītības jomā Ilze Seipule**. Normatīvie akti, kas valsts līmenī regulē iekļaujošās izglītības realizēšanu, ir izveidoti. Saskaņā ar aktuālajiem datiem šajā mācību gadā vispārīzglītojošās skolās mācās vairāk nekā 60% jeb 7529 no visiem skolēniem ar speciālām vajadzībām. Šis rādītājs katru gadu palielinās.

80% gadījumu skolēniem ar speciālām vajadzībām piemērota tā sauktā 58. un 59. izglītības programma, kas paredzēta bērniem attiecīgi ar garīgās attīstības un vairākiem attīstības traucējumiem. “Taču ne visiem, kam vajadzīgi atbalsta pasākumi, ir kods,” I. Seipule apliecina pedagogu teikto.

Izglītības un zinātnes ministres ārstata padomniece iekļaujošās izglītības jautājumos Zane Ozola, sākot darbu, izvirzīja sev uzdevumu noskaidrot, kāpēc iekļaujošo izglītību līdz galam neizdodas realizēt dzīvē. “Nav nekāds jaunums, ka skolām hroniski trūkst atbalsta personāla, naudas un sabiedrība nemaz nevēlas iekļaut tos, ko mēs gribētu iekļaut,” viņa uzskaita galvenās problēmas.

Nauda problēmu neatrisina

Lielākā daļa vispārīzglītojošo skolu var atļauties algot logopēdu un izglītības psihologu, rāda IZM dati. Daudz retāk tajās pieejams speciālais un sociālais pedagogs, kā arī skolotāja palīgs. Cerību par labāku

Viena no Malienas pamatskolas vērtībām ir darba tikums. Tai vēl saglabājies savs mazdārziņš, kur lielākā daļa zemes darbu tiek uzticēti skolēniem. Visi kopā sēj, laista un ravē, kopā novāc ražu. Šajā procesā visi jūtas vienlīdzīgi. Praktiskie darbi ir tā joma, kas skolēniem ar speciālām vajadzībām padodas.

nākotni dod pilnveidotais pedagogu finansēšanas modelis “Skolēns pašvaldībā”. Ministru kabineta noteikumi nosaka pienākumu atbalsta personāla algošanai novirzīt ne mazāk kā 7% no piešķirtās mērķdotācijas. Iepriekš bija noteikts, ka atbalsta personālam un administrācijai kopā jānovirza 20,43% mērķdotācijas, atgādina IZM Komunikācijas nodaļa. Salīdzinājumam – tagad šīm abām pozīcijām būs jāizlieto 22% finansējuma.

Ja visas pašvaldības atbalsta personāla atalgojumam novirzīs vismaz 7% no aprēķinātās mērķdotācijas, šo speciālistu likmju skaits Latvijā pieaugs par 460, rāda IZM aprēķini. 165 no tām būs Rīgā. Taču pēc sarunām ar izglītības jomā strādājošajiem nojaušams, ka tas problēmu nebūt neatrisinās.

Alūksnes novada Izglītības pārvaldes vadītāja Gunta Kupča norāda, ka konkrēti skaitļi būs zināmi tikai septembra beigās, bet provizorisks aprēķins rāda, ka atbalsta personāla likmju skaits tiešām varētu pieaugt. “Taču tas, ka ir likmes un finansējums algām, vēl nenozīmē, ka būs iespēja atrast šos speciālistus,” viņa saka. Patlaban novadā ir viena izglītības iestāde, kur trūkst logopēda, bet divas izglītības iestādes meklē speciālo pedagogu. “Priecājamies, ka izdevies piesaistīt vienu jaunu psihologu no kaimiņu novada – sakarā ar dzīvesvietas maiņu,” G. Kupča piebilst, “līdz šim mums

nebija iespējas šo vakanci aizpildīt.”

To, ka trūkst atbalsta speciālistu – logopēdu, psihologu, sociālo, speciālo pedagogu, skolotāju palīgu, karjeras konsultantu, bibliotekāru – konferencē atzina arī I. Seipule. Jaunieši, kas iegūst šāda veida izglītību, bieži neizvēlas darbu skolā. Tam ir vairāki iemesli, piemēram, sadrumstalotas slodzes un iespēja privātā sektorā nopelnīt vairāk.

IKVD Kvalitātes novērtēšanas departamenta direktors Rolands Ozols norādīja, ka vajadzētu pārstāt šo speciālistu slodzi rēķināt, balstoties uz skolēnu skaitu. Izglītība diez vai var būt iekļaujoša, ja speciālists mācību iestādē strādā 0,2 slodzi. Tā vietā katram atbalsta komandas pārstāvim vajadzētu nodrošināt vismaz pusslodzi. Bet, ja tas nav iespējams, tad jādomā par to, vai izglītības iestāde ir spējīga patstāvīgi darboties.

“Iekļaušana ir vīzija, kur mēs dodamies, bet visi dati – ceļš, kā nonākt līdz mērķim,” konferences noslēgumā sacīja R. Ozols. “Ja strādājot redzam bērnu, viss ir kārtībā, bet, ja redzam likumu normas – vēl tālu jādodas.” Citi nozares eksperti tam piekrita, sakot, ka svarīgi ir skatīties nevis uz skaitļiem un likumiem, bet rīkoties atbilstoši situācijai un katra bērna individuālajām vajadzībām. Pats galvenais ir katram iedot instrumentu kasti, kas palīdzētu sasniegt mērķi. ■

Eksperta komentārs

Pedagogiem un vecākiem ir jāsadarbojas!

Suvi Lakkala, Lapzemes Universitātes Izglītības fakultātes docente

Iekļaujošā izglītība met izaicinājumus tradicionālajai skolu kultūrai, pedagoga profesijai un ierastajām mācību metodēm. Tās mērķis nav mācīt akadēmiskās zināšanas, bet sabiedrības dažādību, nodrošināt iespēju cilvēkiem ar speciālām vajadzībām iesaistīties sabiedrības dzīvē un augt, spēt piepildīt pašiem sevi.

Iekļaujošas skolas kultūra ļauj dažādiem skolēniem piedalīties vienā darbā, bet bieži vien šie dažādie skolēni nespēj labi saprasties. Lai nodrošinātu atbalstu un organizatoriskos paņēmienus, kā to risināt, skolām ir jāmeklē stratēģijas, iespējas un nauda. Jāsadarbojas ne tikai pedagogiem, bet visiem izglītības iestādē strādājošajiem speciālistiem un vecākiem vai aizbildņiem.

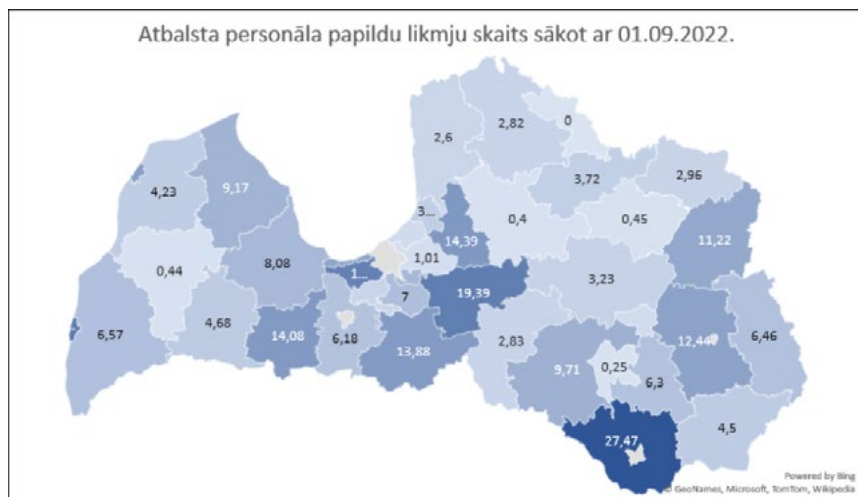
Iekļaujošā izglītība prasa lielas pārmaiņas no tiem daudzajiem skolotājiem, kas sākuši strādāt jau pirms vairākiem gadu desmitiem. Tagad darbs vairāk vērsts uz sadarbību un koleģialitāti. Labam skolotājam jāpazīst savi skolēni, jāiepazīstina viņi ar dažādām kultūrām un vērtībām. Ir ne tikai jānodod savas zināšanas bērniem, bet jāiemāca mācīties. Mainījušās ir arī attiecības starp pedagogiem un vecākiem. Skolotāji viņiem vairs nevar diktēt, ko un kā darīt. Attiecībām starp skolu un mājām ir jābūt divpusējām, vērstām uz dialogu. Visas šīs pārmaiņas pieprasa pedagogu profesionālo attīstību un izaugsmi. Un skolu vadītājiem ir jābūt priekšgalā, jārada priekšzīme.

Avots: IKVD konference “Izglītības kvalitātes monitorings iekļaujošai izglītībai”.

Atbalsta personāls skolās 2021./2022. mācību gadā

Izglītības iestādes, kurās ir:	Skolu skaits
skolotājs logopēds	537
speciālais pedagogs	246
sociālais pedagogs	360
pedagoga palīgs	299
izglītības psihologs	416
Kopējais iestāžu skaits valstī	668

Avots: IZM oficiālā statistika.

Avots: IZM.

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Raksts sagatavots Latvijas valsts budžeta finansētās programmas "Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai latviešu valodā tematiskajās kategorijās" projekta "Iekļaujošā izglītība Latvijā. Kā ir patiesībā?" ietvaros. Projekta numurs 2022.LV/TMA/56. 2 logo (sif, km)

"Par raksta "Līdz pilnīgai iekļaušanai vēl tāls ceļš ejams" saturu atbild Izdevniecība Skolas Vārds.

MAF

Mediju atbalsta fonds

Kultūras ministrija

Sabiedrības integrācijas fonds

Septembrī iznācis *Skolēnu rudens ekskursiju ceļvedis*, kurā apkopotas vairāk nekā 70 piedzīvojumu, izziņas, kultūras un atpūtas vietas, kur pavadīt laiku kopā ar savu klasi! Rudens ekskursiju ceļvedī atklājat aizraujošas piedzīvojumu vietas, izziņiet interesantas kultūras un mākslas vietas, apgūstiet prasmes vietējo Latvijas saimniecību meistarklasēs, kā arī piedzīvojiet dabas brīnumus!

Rudens ekskursiju ceļvedis pieejams
izglītības platformā
www.skolasvards.lv

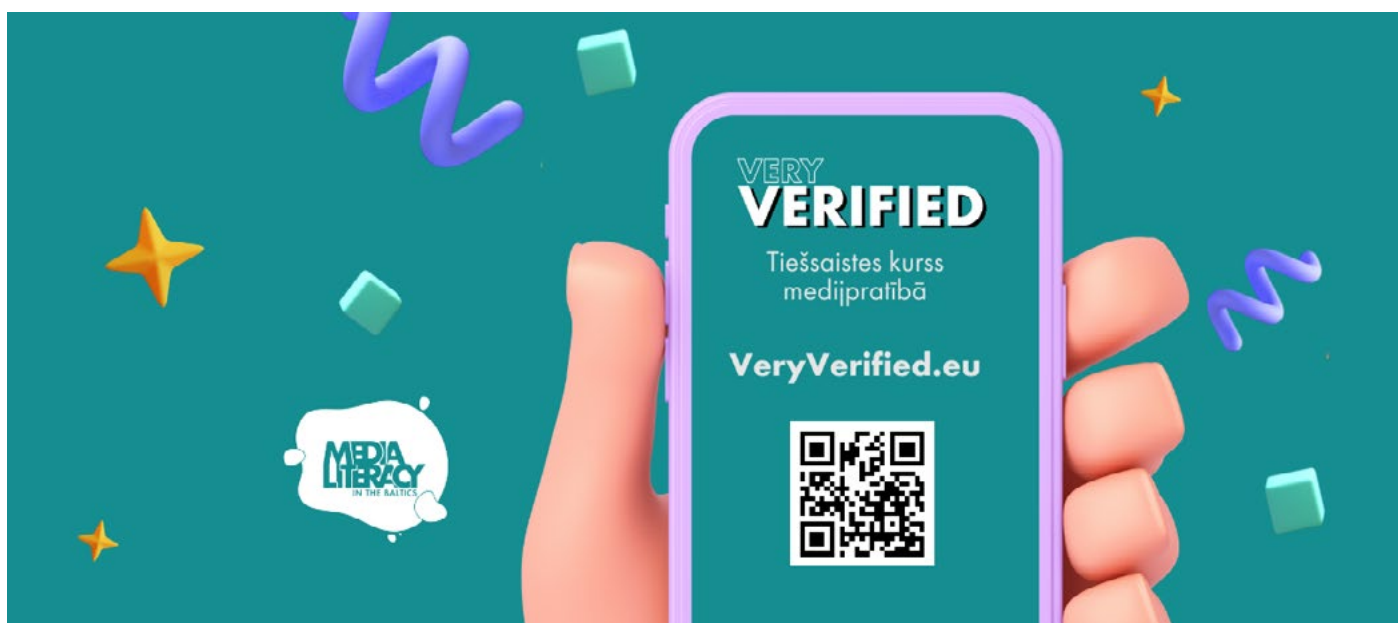
Skati Ekskursiju ceļvedi šeit:

Lai skaistiem piedzīvojumiem bagāts rudens!

Jauns atbalsts medijpratības apguvei

IK Ilze Brinkmane

Ar mērķi palīdzēt kļūt par zinošākiem mediju patērētājiem, apgūt prasmes, kā izvērtēt informāciju un attīstīt spēju atpazīt dezinformāciju, globālā attīstības un izglītības organizācija IREX Baltijas valstīs sākusi īstenot brīvpieejas tiešsaistes kursu medijpratībā “Very Verified”. ASV Valsts departamenta Baltijas Medijpratības programma pamatā veidota kā piecu nodaļu kurss, kas pieejams piecās valodās: latviski, igauņiski, lietuviski, krieviski un angliiski. Kā vieni no pirmajiem Latvijā šo kursu sākuši apgūt Draudzīgā Aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzijas skolotāji un audzēkņi.

Interaktīvs un pieejams ikvienam interesentam

Jaunais tiešsaistes kurss ir balstīts IREX izstrādātajā “Iemācies atpazīt” (“Learn to Discern”) pieejā informatīvās noturības veidošanai, un to IREX sākotnēji 2015. gadā izmantoja Ukrainā. Kopš tā laika šī pieeja ir pielāgota izmantošanai vairāk nekā 20 dažādās valstīs visā pasaulē, ieskaitot Gruziju, Indonēziju, Balkānu valstis un ASV. “Very Verified” aplūkoti temati par to, kā uztvert dažāda veida informāciju, piemēram, par emocionālo reakciju uz informāciju, kognitīvajām nosliecēm un digitālo labbūtību, kā arī par to, kā mediji izvēlas un pasniedz informāciju, kā strādā redakcijas, kā veikt faktu pārbaudi un kā darbojas sociālo mediju algoritmi. Tiek piedāvāts arī plašāks skatījums uz mediju īpašnieku lomu un preses brīvību, kā arī pavisam praktiski rīki un padomi kā atpazīt manipulatīvus virsrakstus, pārbaudīt foto un video autentiskumu, un kā rīkoties, saskaroties ar botiem un troļļiem internetā. “Very Verified” ir veidots interaktīvs un tā, lai tas

“Very Verified” aplūkoti temati par to, kā uztvert dažāda veida informāciju, piemēram, par emocionālo reakciju uz informāciju, kognitīvajām nosliecēm un digitālo labbūtību, kā arī par to, kā mediji izvēlas un pasniedz informāciju, kā strādā redakcijas, kā veikt faktu pārbaudi un kā darbojas sociālo mediju algoritmi.

būtu pieejams ikvienam interesentam. Kurss cenšas iesaistīt auditoriju, izmantojot videoprezentācijas, intervijas ar ekspertiem, animācijas, testus un īsus aprakstus.

„Kurss ir domāts individuālai apguvei, vai arī, izmantojot treneri. Tā kā esam tikko sākuši, pagaidām vēl nav ļoti daudz skolu un skolotāju, kas to ir apguvuši, bet viedoklis par kursu un kāds būtu tā potenciāls izmantošanai skolās un integrēšanai mācību priekšmetos, jau varētu būt Draudzīgā Aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzijā,” laikrakstam “Izglītība un Kultūra” norāda **IREX Baltijas Medijpratības programmas vecākais programmas vadītājs Kaspars Rūklis**. Primārā “Very Verified” auditorija ir vidusskolēni un augstskolu bakalaura programmu studenti, bet IREX prakse parādījusi, ka kurss var būt noderīgs resurss ikvienam interesentam. Dalībnieki, kuri kursa gaitā izpilda visus testus un gala eksāmenu, var saņemt apliecinājumu par kursa nokārtošanu. Visas piecas “Very Verified” valodu versijas ir pieejamas saitē *VeryVerified.eu*, kur atrodam arī materiāli jauktā tipa mācībām brīvprātīgiem treneriem un skolotājiem. Uzsvars kursā likts uz prasmju attīstīšanu, proti, sniedzot ieteikumus kā patērēt informāciju, bet nenorādot uz to, kuru saturu tieši izvēlēties.

“Mēs visi aizvien vairāk strādājam digitālajā ekosistēmā, un mums jāsaprot, kā tajā orientēties. Tas ir jauns fenomens cilvēces vēsturē. Mūsu smadzenes, mūsu sabiedrība, mēs paši, mūsu draugi un kolēģi un apkārtējie neesam veidoti, lai dzīvotu tādā informācijas pārpilnībā, ar kādu šodien nepārtraukti saskaramies. Mēs visi darbojamies ar milzīgu informācijas apjomu, un liela daļa no tās ir manipulatīva, un ne

“ Mēs visi darbojamies ar milzīgu informācijas apjomu, un liela daļa no tās ir manipulatīva, un ne tikai sociālajos medijos. Mēs saskaramies ar kļūdainu informāciju un dezinformāciju savā privātajā saziņā, skatoties televīziju, klausoties radio, un tādēļ šīs prasmes, kuras mēs viegli varam nodot arī citiem, ir kritiski svarīgas

tikai sociālajos medijos. Mēs saskaramies ar kļūdainu informāciju un dezinformāciju savā privātajā saziņā, skatoties televīziju, klausoties radio, un tādēļ šīs prasmes, kuras mēs viegli varam nodot arī citiem, ir kritiski svarīgas,” savas nesenās vizītes laikā Latvijā novēroja IREX prezidente Kristina Lorda.

Kurss ietver izglītības satura tēmas

Mediju vidē, to veidos un izmantošanā skolēniem orientēties palīdz Draudzīgā Aicinājuma Cēsu Valsts ģimnāzijas skolotāja Ingūna Irbīte.

Skolās jau ilgāki laiku tiek apgūta medijpratība, kāda ir jūsu līdzšinējā pieredze? Vai “Very Verified” izstrādāto kursu varat ar kaut ko salīdzināt – iepriekš piedāvātiem mācību materiāliem?

Skolā mācu priekšmetus *vēsture un sociālās zinātnes* un *debates*. Abos darbojamies ar medijpratības jautājumiem. Skolēniem šīs tēmas patīk, jo tās saistītas ar reālo dzīvi, viņu interesēm un vajadzībām.

Mācību materiāli medijpratībā skolotājiem ir pieejami, bet, protams, nākas tos adaptēt tieši savu mācāmo priekšmetu un skolēnu vecumposma vajadzībām. Jaunajā kompetencēs balstītajā pieejā medijpratības jautājumi visvairāk ir pārstāvēti sociālās un pilsoniskās un valodu jomas saturā, kā arī caurviju prasmēs.

“Very Verified” tiešsaistes kursa lielākie plusi izmantošanai skolā ir tas, ka šis kurss ietver tēmas, kuras ir pārstāvētas obligātajā izglītības saturā. Viena no

lielākajām vērtībām - video materiāli, kas ir saturiski bagāti, nav gari, tādēļ stundās ir ērti lietojami. Tā kā kursu veidojuši jomas profesionāļi, tādēļ tā saturs ir uzticams, izmantotie piemēri ir interesanti, svaigi un jauniešiem aktuāli. Piemēram, testi, animācijas, attēli dažādo mācību procesu un uztur skolēnu interesi, bet prezentācijas un stundu plāni (jaukta tipa mācību sadaļā) ir skaidri strukturēti un skolotājam ērti lietojami.

Kā novērtējat "Very Verified" pieeju, izglītības materiālus? Vai jums kā skolotājam tas ir reāls un izmantojams atbalsts mācību stundās?

Manām stundām noderīgākās tēmas ir par mediju īpašniekiem, sabiedriskajiem un komercmedijiem, botiem un troļļiem, dziļviltojumiem un lētviltajumiem, manipulatīviem virsrakstiem un attēliem. Vēsturē un sociālajās zinātnēs runājam par mediju lomu demokrātijas procesos, vērtējam informācijas avotu uzticamību, mācāmies atšķirt faktus no viedokļiem. "Very Verified" kursa materiāli ir reāls atbalsts skolotājiem šajā tematikā.

Vai šis medijpratības kurss ir piemērots integrēšanai dažādos mācību priekšmetos, vai tomēr būtu jāapgūst kā atsevišķs kurss?

Kursu var apgūt gan kopumā, gan pa daļām, gan individuāli, gan kolektīvi - mācību stundās un neformālās izglītības aktivitātēs. Pieņemu, ka praksē skolotāji visbiežāk izvēlēsies mācību stundās integrēt atsevišķas kursa tēmas, kuras saistītas ar viņu mācāmo

priekšmetu saturu. Katra nodaļa, stundu plāns lieliski funkcionē arī kā atsevišķa vienība. Pilnvērtīgi spriest par "Very Verified" mācību materiālu izmantošanas efektivitāti varēšu pēc laika, jo kurss ir tikai nupat nodots lietotājiem.

Vai ar "Very Verified" kursa palīdzību ir lielākas izredzes neapmaldīties viltus ziņu un puspatiesību informācijā? Vai medijpratību var apgūt bez īpašas pieredzes, kā izpratne veidojas skolēniem?

Protams, jo vairāk par to sarunājamies, jo lielākas izredzes neapmaldīties. Nekāda iepriekšēja pieredze nav nepieciešama. Ikviens jauniešs šodien ir gan mediju satura lietotājs, gan arī mediju satura veidotājs. Skolēni mācās darot, mācās no citu, bet reizēm arī no savām, kļūdām.

Uz ko ir uzsvars "Very Verified" un ko jūs novērtējat kā būtiskāko, kas palīdz analizēt un likt domāt skolotājiem un skolēniem? Piemēram, redakcionālās politikas skaidrojums u.tml.?

Svarīgi, ka "Very Verified" kurss runā par tādiem sarežģītiem un nozīmīgiem jautājumiem kā stereotipi medijos un naida runa, sociālo mediju algoritmi, arī redakcionālo izvēļu sarežģītība, veidojot medija dienaskārtību.

Domāšanas procesu veicina prezentācijās un stundu plānos iekļautie diskusiju jautājumi. Vērtīgi, ka tiek piedāvāti arī resursi papildus lasīšanai – pētījumi, videomateriāli, ja kāds konkrēto tēmu vēlas apgūt padziļināti. ■

ATBILD JURISTS

Atbild izglītības jurists

IK Kristaps Runts, jurists, sertificēts darba aizsardzības un personas datu aizsardzības speciālists
Materiāls tapis sadarbībā ar www.skolutiesibas.lv

1. Skolas rīcība ar agresīvu bērnu

JAUTĀJUMS

Lūdzu paskaidrot skolas darbinieku rīcību gadījumā, ja klasē ir agresīvs bērns XX, kas apdraud citu bērnu un pedagogu veselību, drošību un sabiedrisko kārtību gandrīz katru dienu. Citu skolēnu vecāki sūdzas, ka bērni baidās iet uz skolu, nevar pilnvērtīgi attīstīties, ja viņi ir upuri, bērns XX traucē mācību stundās, tāpēc pazemina mācību sasniegumi. Līdz ar to vecāki plāno pārcelt savus bērnus uz citu klasi (jau ir divi vecāku iesniegumi) vai uz citu skolu. Bērna XX māte pārliecināta, ka pēc psihologa nodarbībām vasaras laikā bērns mainīsies un no 1. septembra turpinās mācīties tajā pašā klasē. Bet skolas psiholoģe, klases audzinātājs, priekšmetu skolotāji pārliecināti, ka skolēns nevar mācīties kopā ar saviem klasesbiedriem. Ņemot vērā agresīvo uzvedību klasē un starpbrīžos, ir izveidojušās negatīvas attiecības starp bērnu XX un klasesbiedriem un tās mainīt desmitgadīgiem bērniem nav iespējams.

Skolas darbinieki (skolotāji, psiholoģe, klases audzinātājs, administrācija) atbalstīja gan bērnu XX, gan viņu klasesbiedrus. Par šo situāciju skola paziņoja augstākstāvošiem institūcijām, bet viņi tikai novēro ģimeni un var piemērot administratīvo sodu. Ja bērns mācīsies klasē klātienē, tad es nevaru garantēt citiem kvalitatīvu mācību procesu un drošu vidi gan skolēniem, gan pedagogiem.

Saņēmu no 10 vecākiem vēstuli ar lūgumu nodrošināt drošu vidi un iestādes vadītājam pildīt savus pienākumus (Bērnu tiesības aizsardzības likuma 4.panta 5.punkts, 72.panta pirmā daļa; Izglītības likuma 55.panta 8.punkts un u.tml.).

Kādas ir skolas administrācijas likumiskās darbības, lai aizsargātu skolēnus un pedagogus no vardarbības no bērna XX puses?

ATBILDE

Problēma ir aktuāla, šobrīd tiek virzīti grozījumi Izglītības likumā (likumprojekta Nr. 1360/Lp13), skat. ziņu portālā LSM - «Rosina ļaut skolas direktoram lemt par vardarbīga skolēna izglītošanos ģimenē»:

<https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/rosina-laut-skolas-direktoram-lemt-par-vardarbīga-skolēna-izglitosa-nos-gimene.a469483/>

Taču šī brīža spēkā esošais tiesiskais regulējums šajā jautājumā ir noteikts MK noteikumos “Kārtība, kādā nodrošināma izglītojamo drošība izglītības iestādēs un to organizētajos pasākumos”. Tas arī viss, kas ir normatīvi regulēts, skat. II. prim. nodaļā “Vadītāja rīcība, ja izglītojamais apdraud savu vai citu personu drošību, veselību vai dzīvību”

https://likumi.lv/ta/id/201106-kartiba-kada-nodrosinama-izglitojamo-drosiba-izglitibas-iestades-un-to-organizetajos-pasakumos#n2_1

Ir pieejami arī dažādi valsts iestāžu un nevalstisko organizāciju metodiskie materiāli darbam ar izglītojamiem, kuriem ir uzvedības traucējumi (skat. Valsts izglītības satura centra tīmekļvietni, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas tīmekļvietni u.c.).

2. Klašu apvienošana

JAUTĀJUMS

Saprotu, ka drīkst apvienot divas klases, blakus esošas, piem. 1. un 2. Kā aprēķina skolotāja atalgojumu? Kā šogad tiks piešķirta mērķdotācija privātajām izglītības iestādēm?

ATBILDE

Finansēšanas jautājumu nosaka “Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 25. augusta noteikumos Nr. 538 “Kārtība, kādā valsts finansē darba samaksu pedagogiem privātajās izglītības iestādēs”.

Skatos, noteikumu anotācijā (<https://tapportals.mk.gov.lv/annotation/00d726a6-5600-413e-b70c-2fe-1d61a2324>) IZM noteikumu projektu ir skaņojusi ar Latvijas Privāto pirmsskolu biedrību, Latvijas Privātskolu asociāciju. Ieteiktu sazināties ar šīm organizācijām, lai noskaidrotu sīkāk detaļas un noteikumu īstenošanas praktisko pusi, kā arī skatīt anotāciju.

Par apvienotajā klasēm:

Ministru kabineta noteikumi Nr. 747 (27.11.2018) “Noteikumi par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem”: 11. pielikums “Pamatizglītības programmas paraugs” 26. Izglītības iestādei apstiprinātā pedagogu darba samaksas fonda ietvaros ir tiesības atsevišķu mācību priekšmetu apguvei dalīt klasi grupās, kā arī apvienot ne vairāk kā divu viena izglītības posma klašu skolēnus atsevišķa mācību priekšmeta apguvei gan visās, gan daļā mācību stundu.

<https://likumi.lv/ta/id/303768-noteikumi-par-valsts-pamatizglitibas-standartu-un-pamatizglitibas-programmu-paraugiem#piel11>

3. Vai direktors var pieņemt darbā savu vedekli

JAUTĀJUMS

Vai skolas direktors var pieņemt darbā par galveno grāmatvedi savu vedekli, kurai ir vienāds uzvārds ar viņu? Vai tādā gadījumā nerodas interešu konflikts, ja tas tā ir, tad kas būtu jādara, lai tomēr varētu viņu pieņemt darbā? Skolas grāmatvede uzsaka darbu un lai atrastu vietā citu, kura uzreiz mācētu strādāt programmā kurā strādā mūsu dome, nav tik vienkārši. Direktora vedekla jau strādā uz pusslodzi citā pilsētas institūcijā par grāmatvedi un viņai šī programma zināma.

ATBILDE

Manuprāt, var pieņemt darbā radnieku, tikai jāievēro procedūra, kas noteikta likumā par interešu konflikta novēršanu - <https://likumi.lv/ta/id/61913-par-interesu-konflikta-noversanu-valsts-amatpersonu-darbiba> Proti, jāinformē pašvaldība, kura šī jautājuma izskatīšanai norīko citu darbinieku.

Saskaņā ar likuma 21. panta pirmās daļas 1. punktu ir noteikts, ka valsts amatpersonai nekavējoties rakstveidā ir nepieciešams sniegt informāciju augstākai valsts amatpersonai vai koleģiālajai institūcijai: par pašas, savu radnieku vai darījumu partneru mantisko vai citu personisko ieinteresētību kādas darbības veikšanā, kura ietilpst tās amata pienākumos.

Tādā gadījumā saskaņā ar likuma 21. panta otro daļu augstāka valsts amatpersona vai koleģiālā institūcija pēc informācijas saņemšanas no valsts amatpersonas par atrašanos interešu konflikta situācijā, uzdod attiecīgās valsts amatpersonas funkciju izpildi citai valsts amatpersonai.

* Vedekla neietilpst radnieka definīcijā, taču to varētu uzskatīt kā "cita personiskā ieinteresētība".

4. Noteikt summēto darbalaiku pirmsskolas izglītības skolotājiem

JAUTĀJUMS

Sakiet, vai ir korekti (un kas to nosaka) noteikt pirmsskolas izglītības skolotājiem summēto darba laiku? Jo faktiski dzīvē viņi tā arī strādā – 3 dienas 12 stundas dienā. Lai gan tabeles tiek pildītas par katru darba dienu kā pie normālā darba laika uzskaites. Un vai ir zināma kāda ir citu iestāžu prakse šajā jautājumā..

ATBILDE

Manuprāt, summētais darba laiks nav aizliegts (ja ir pilna laika darba slodze), to var piemērot arī pirmsskolas darbā, ja tas atbilst Darba likuma 140.panta noteikumiem. Skatīt arī Darba likuma komentāros 378. lpp. (https://arodbiedribas.lv/wp-content/uploads/2020/02/new_dl_ar_kom.pdf). Praksē esmu saskāries, ka to piemēro pirmsskolās. Vēl ieteiktu piezvanīt uz Valsts darba inspekciju, pajautāt viedokli:

VDI konsultāciju centrs

vdi@vdi.gov.lv

+371 67186522

5. Vai pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes vadītāja vienlaikus var būt pašnodarbināta persona

JAUTĀJUMS

Vai likums par interešu konflikta novēršanu nosaka, ka pašvaldības izglītības iestādes vadītāja vietnieks nevar strādāt papildus kā pašnodarbinātā persona savā brīvajā laikā? Saimnieciskās darbības joma ir psihologa konsultācijas/izpēte.

ATBILDE

Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā 6. panta ceturtā daļa:

(4) Valsts amatpersonai, kurai šā likuma 7. pantā noteikti speciālie amatu savienošanas ierobežojumi, ir atļauts savienot valsts amatpersonas amatu ar:

- 1) amatu, kuru tā ieņem saskaņā ar likumu, Saeimas apstiprinātajiem starptautiskajiem līgumiem, Ministru kabineta noteikumiem un rīkojumiem, ja tas neapdraud normatīvajos aktos šai valsts amatpersonai vai institūcijai, kurā tā nodarbināta, noteikto patstāvību;

- 2) pedagoga, zinātnieka, ārsta, veterinārārsta, profesionāla sportista vai radošo darbu, arī veicot šo darbu kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli";
- 3) saimniecisko darbību individuālā komersanta statusā vai kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli", ja šīs darbības ietvaros tiek gūti ienākumi tikai no lauksaimnieciskās ražošanas, mežizstrādes, zvejniecības, lauku tūrisma, prakses ārsta profesionālās darbības vai prakses veterinārārsta profesionālās darbības;
- 4) saimniecisko darbību, kura tiek veikta, pārvaldot šai valsts amatpersonai piederošo nekustamo īpašumu, kā saimnieciskās darbības veicējam saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli";
- 5) tāda pilnvarojuma izpildi, uz kura pamata šī amatpersona rīkojas sava radnieka vārdā, ja tas nerada interešu konfliktu;
- 6) amatu Valsts prezidenta izveidotā komisijā, padomē vai Ordeņu kapitulā, ja tas nerada interešu konfliktu;
- 7) dienestu Zemessardzē, ja likumā nav noteikts citādi.

Vai mēs varam iekļauties zem šiem pamatiem (manuprāt, īsti nē...)?

Vai arī jādibina biedrība 7. panta ceturtais daļas 1.punkts (! taču biedrības statuss neatbilst saimnieciskās darbības veikšanas mērķim).

Papildus šā likuma 6. panta ceturtajā daļā noteiktajam var savienot valsts amatpersonas amatu tikai ar:

- 1) amatu attiecīgās profesijas vai nozares biedrībā, arī arodbiedrībā, izņemot šajā daļā minēto institūciju vadītājus un gadījumus, kad tas ir aizliegts ar likumu; (..)

Iesakam sazināties ar KNAB (interešu konflikta novēršana ir šīs iestādes kompetence) pa informatīvo tālruni vai e-pastā, uzzinot arī viņu viedokli:

+371 67356161

knab@knab.gov.lv

6. Pāriešana no mazākumtautību programmas uz latviešu

JAUTĀJUMS

Izglītojamais maina Mazākumtautību pirmsskolas izglītības programmu (bilingvālā programma) uz Pirmsskolas izglītības programmu (latviešu programma) vienā un tajā pašā pirmsskolas izglītības iestādē. Vai ir vajadzīgs vecāku iesniegums un rīkojums par programmas maiņu?

ATBILDE

Manuprāt, jā, jo tas ir juridiski nozīmīgs fakts. Vecāku iesniegums un pirmsskolas rīkojums apliecinās notikušo izmaiņu pamatojumu. Pretējā gadījumā rodas jautājums, uz kāda pamata izglītojamais apmeklē citu izglītības programmu, ja reiz sākotnēji tika uzņemts bilingvālā programmā.

7. Cik stundas drīkst vadīt direktora vietnieks profesionālās ievirzes izglītības iestādē

JAUTĀJUMS

Cik akadēmiskās stundas nedēļā drīkst vadīt profesionālās ievirzes pedagogs, kurš profesionālās ievirzes izglītības iestādē ir direktora vietnieks ar 0,7 slodzi?

ATBILDE

Manuprāt, tik stundas, cik ir iespējamas normāla darba laika ietvaros. Proti, lai kopējais nostrādātais darba laiks nepārsniegtu Darba likumā noteikto normālo nedēļas darba laiku – 40 stundas nedēļā.

Sīkāk par aktuālajām normatīvo aktu izmaiņām un dažādiem juridiskiem jautājumiem izglītības iestādēs lasiet ikmēneša tiesību metodiskajā materiālā <https://skolasvards.lv/magazines/aktualas-normativo-aktu-iz-mainas/586>

Efektīvas lasīšanas stratēģijas jauniešu izglītībā

IK Sanda Vanaga

Līdz ar jaunā mācību gada sākumu ir noslēdzies ERASMUS+ stratēģiskās partnerības projekts Nr. 2019-1-PL01-KA-201-065421 "Efektīvas lasīšanas stratēģijas jauniešu izglītībā", kas Jelgavas tehnikumā sadarbībā ar deviņiem partneriem no Latvijas, Lietuvas un Polijas, tika īstenots kopš 2019. gada. No Latvijas projektu pārstāvēja Jelgavas tehnikums, Rīgas 93. vidusskola un Rīgas Lietuviešu vidusskola. Projekta vadošais partneris – Gižicko pilsētas (Polija) Reģionālais izglītības attīstības centrs. Projektā tika pārstāvētas dažādas izglītības iestādes, sākot no pirmsskolas līdz profesionālās izglītības centriem. Projekta mērķis – veicināt jauniešu lasīšanas paradumus, pedagogiem izstrādājot jaunas pedagoģiskās metodes un savstarpēji daloties ar šo pieredzi. Kopš 2019. gada projekta ietvaros paveikts daudz – kopumā tika organizētas četras projekta vadības sanāksmes un četras pedagogu apmācības, kā arī trīs projekta rezultātu popularizēšanas konferences Polijā, Latvijā un Lietuvā, izstrādāti 50 metodiskie materiāli, arī skolu un bibliotēku stratēģijas lasītprasmes veicināšanai. Izstrādātie materiāli ir brīvi pieejami projekta mājaslapā jebkuram interesentam četrās valodās – latviešu, lietuviešu, poļu un angļu valodā.

Projekta aktivitāšu īstenošana iesākās 2019. gada 15. oktobrī, kad Jelgavas tehnikuma direktore Janīna Rudzīte devās uz Poliju, lai kopā ar pārējiem partneriem parakstītu sadarbības līgumu ar Gižicko pilsētas Reģionālo izglītības attīstības centru par kopīgu projekta īstenošanu. Projekta aktivitāšu norisi ietekmēja Covid-19 pandēmija, tāpēc pirmās apmācības tika

organizētas gadu vēlāk, no 2020. gada 23. novembra līdz 27. novembrim, lai gan to norise tika plānota jau 2020. gada 17. februāra vadības grupas sanāksmē, Lietuvā. Par spīti ierobežojumiem, partneri no Polijas rada risinājumu apmācību organizēšanai – tās notika tiešsaistē, lai gan sākotnēji tika plānotas klātienē. Neskatoties uz sarežģītajiem apstākļiem, apmācības noritēja veiksmīgi. Uzsvars tika likts uz pedagogu digitālo prasmju attīstīšanu un pielietošanu ikdienas darbā lasītprasmes veicināšanā, kas šajā tehnoloģiju laikmetā ir būtiski, lai pedagogi nepieciešamības gadījumā varētu efektīvi nodrošināt mācību procesu attālināti.

2021. gada 9. un 10. septembrī projekta vadības grupu uzņēma Rīgas Lietuviešu vidusskola un Rīgas 93. vidusskola. Sanāksmes ietvaros dalībniekiem tika organizēta pieredzes apmaiņas ekskursija Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Projekta vadības grupas sanāksmes laikā galvenokārt tika risināti jautājumi par apmācību organizēšanu Latvijā, kas norisinājās no 2021. gada 20. septembra līdz 24. septembrim Rīgā un Jelgavā. 24. septembrī projekta dalībnieki viesojās Jelgavā. Šo mācību ietvaros dalībnieki apmeklēja ekspertu lekcijas par lasītprasmes veicināšanu un tās nozīmību, kā arī savstarpēji dalījās pieredzē. Tika organizētas izglītojošas ekskursijas Latvijas Nacionālajā bibliotēkā, Imanta Ziedoņa fondā "Viegli", Raiņa un Aspazijas mājā, Jāņa Akuratera muzejā, Jelgavas pilsētas bibliotēkā un Bērnu un jauniešu bibliotēkā "Zinītis".

Trešās apmācības tika organizētas drīz pēc tam, Lietuvas pilsētā Alītā, no 2021. gada 8. novembra līdz 12. novembrim. Apmācību ietvaros dalībnieki apmeklēja lekcijas par lasītprasmes veicināšanu un tās nozīmību, sadarbības partneri no Lietuvas piedāvāja savu redzējumu par tehnoloģiju izmantošanu gan

stundu, gan brīvajā laikā, lai veiksmīgāk uzrunātu jauniešus lasīt.

2022. gada 7. un 8. aprīlī Lietuvā, Alītas pilsētas skolā “Dainava”, norisinājās pēdējā sanāksme, lai apspriestu iepriekš organizētās mācības, izstrādātos materiālus un vēl veicamos uzdevumus, kā arī pēdējās apmācības. Sakarā ar to, ka pirmās Polijas partneru organizētās apmācības notika tiešsaistē, projekta dalībniekiem tika dota iespēja piedalīties mācībās Polijā arī klātienē no 2022. gada 3. maija līdz 7. maijam. Apmācību laikā dalībnieki apmeklēja bibliotēkas Olštinas pilsētā, kur iepazinās ar tajās piedāvātajiem pakalpojumiem, grāmatu klāstu, kā arī pasākumiem lasītprasmes veicināšanai un lasītāju piesaistei bibliotēkās. Apmācību ietvaros tika organizēta arī dalība Gižicko pilsētas pašvaldības publiskās bibliotēkas 75. gadadienas svinīgajā pasākumā.

Projektā sasniegto rezultātu popularizēšanai tika organizētas trīs konferences – Latvijā, Lietuvā un Polijā. 2022. gada 28. aprīlī Jelgavas tehnikums organizēja pirmo konferenci, kurā piedalījās izglītības iestāžu bibliotekāri, pedagogi, jaunieši un citi interesenti. Konferenci atklāja Jelgavas tehnikuma direktore Janīna Rudzīte un Jelgavas valstspilsētas pašvaldības Domes priekšsēdētāja vietniece sociālo lietu, veselības aizsardzības, kultūras, izglītības un sporta jautājumu programmā Rita Vectirāne. Konferences dalībnieki tika iepazīstināti ar lasīšanas nozīmīgumu, tendencēm

un projektā paveikto. Pedagogi dalījās savos iespaidos, pieredzē un gūtajās zināšanās, prezentējot savus izstrādātos metodiskos materiālus. Pieredzē par lasītprasmes veicināšanu dalījās Jelgavas Pilsētas bibliotēkas novadpētniecības speciāliste Andra Poota un Zaļenieku pagasta bibliotēkas vadītāja Dace Vācere. Savu viedokli par lasīšanas nozīmīgumu konferencē pauda arī Jelgavas tehnikuma jaunieši.

Konferences dalībnieki secināja, ka vislielākā ietekme uz jauniešu lasītprasmes sasniegumiem ir vecāku un bērnu kopīgai grāmatu lasīšanai pēc iespējas agrākā vecumā, kas ir vistiešākā lasīšanu veicinošā aktivitāte. Jaunietim pieaugot, gan mācību priekšmetu stundās, gan bibliotēkās nepieciešams izmantot arvien radošāku pieeju, lai piesaistītu viņu grāmatu lasīšanai, tāpēc dalība šādos projektos ir vērtīgs ieguvums, lai paplašinātu savas zināšanas un smeltos arvien jaunas idejas.

2022. gada 5. maijā, Polijas partneru organizēto apmācību ietvaros, notika arī projekta konference Polijā, bet pēdējā konference notika Lietuvā, 2022. gada 22. jūnijā.

Projekta partneri ir vienisprātis, ka lasīšana pozitīvi ietekmē intelektuālo attīstību, paplašina pasaules izzināšanas iespējas, pilnveido runu, attīsta domāšanu, atmiņu un uzmanību. Partneri ir vienojušies arī turpmāk sadarboties jaunu projektu īstenošanā, īpaši lasītprasmes veicināšanas jomā. ■

Papildus informācija

- Informācija par projektu un izstrādātie metodiskie materiāli: <https://erasmus.poregizycko.pl/index.php/lv/>
- Informācija par Jelgavas tehnikuma dalību projektā: www.jelgavastehnikums.lv

Digitālā skola – izaicinājumi un iespējas pandēmijas laikā

IK Linda Ritmane

Mūsdienīgu skolotāju, kurā urd entuziasms un drosme uzdrīkstēties, uzrunā iespēja piedāvāt sava mācību priekšmeta skolēniem ne tikai darbu stundās, bet arī izdevību piedzīvot mācīto, piemēram, svešvalodu un ar to saistītās zemes kultūru, uz savas ādas. Gandarījums ir vēl lielāks, ja izdodas atrast līdzīgi domājošus kolēģus ārzemēs, izvērsot ilggadēju sadarbību vairāku projektu ietvaros. Tā Erasmus+ KA229 projekts “Digitālā skola – izaicinājumi un iespējas” ir jau trešais Rīgas Valsts 3. ģimnāzijas un Spānijas skolas IES Pedro Mercedes veiksmīgas sadarbības rezultāts pēdējo 6 gadu laikā.

Kad 2019. gadā, pēc pirmajiem īstenotajiem projektiem, abas skolas nolēma rakstīt pieteikumu jaunam, ar digitālo tehnoloģiju lietošanu saistītam, neviens pat vēl nenojauta, cik trāpīgs un nākamo divu gadu pandēmijas realitāti atspoguļojošs izrādīsies projekta uzstādījums. Apziņa, ka izaicinājumi būs tik jauīgi un iespēju meklēšana – tik burtiski īstenojama, nāca jau pēc pirmajām projekta aktivitātēm. Tomēr, neskatoties uz to, ka projektam nācās piedzīvot gan termiņa pagarinājumu, gan citas neizbēgamas *force majeure* diktētas izmaiņas, abu skolu koordinatori paveica vērīenīgu darbu, lai to skolēni projekta rezultātā iegūtu plānoto mācību, kultūras, valodu, profesionālo, sadarbības un sadzīves pieredzi.

Projektā paredzētās aktivitātes ietvēra 5 skolotāju no katras skolas 3 dienu mobilitāti un apmācību Spānijā un Latvijā, divas skolēnu grupu mācību mobilitātes, kā arī darbu pie nelielu *eTwinning* projektu īstenošanas mobilitāšu starplaikos un Eiropas dienai veltītām aktivitātēm katrā no skolām. Šie pasākumi

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

atspoguļoti projekta *eTwinning* platformā, digitālajā avīzē un skolēnu veidotos blogos.

No Rīgas Valsts 3. ģimnāzijas puses projektā piedalījās, organizēja mācību pasākumus un apmeklēja apmācības spāņu un angļu valodas, dizaina un tehnoloģiju, informātikas, ķīmijas, fizikas skolotāji, savukārt no IES Pedro Mercedes – angļu valodas, literatūras, matemātikas, informātikas un mākslas skolotāji. Skolēni dalībai projektā tika konkursa kārtībā izraudzīti no vidusskolas 10. un 11. klasēm, kurās apgūst spāņu valodu.

Skolotāju apmācības seminārs Kuenkā

Lai veiksmīgāk uzsāktu projektu, iepazītos, aktualizētu projekta mērķus, akcentētu tā īstenošanā svarīgus aspektus un realizētu pirmo apmācību, 2019. gada oktobrī uz Spānijas pilsētu Kuenku (Cuenca) devās 5 skolotāji no Rīgas Valsts 3. ģimnāzijas. Apmācību pirmajā dienā Latvijas skolotāji kopā ar kolēģiem no sadarbības skolas un citām Kuenkas mācību iestādēm Valjadolidas universitātes (Universidad de Valladolid) pasniedzēja vadībā mācījās video kartēšanas pamatus, iepazīstot veidus, kā to projicēt uz dažādām virsmām. Tas palīdzēja labāk izprast, kā tiek radīti gaismas šovi dažādos pasākumos arī tepat Latvijā, kā arī apsvērt iespējas šādu multimediju mācīšanos ietvert mācību procesā pašu skolā, piemēram, dizaina un tehnoloģiju stundās.

Apmācības turpinājās, iepazīstoties ar IES Pedro Mercedes skolas pieredzi ģeolokācijā un kultūras mantojuma izziņāšanā ar QR kodu palīdzību, ko šīs skolas skolēni izmanto, lai veidotu tūrisma maršrūtus, pēcāk publicējot tos *Jimdo* platformā. Skolotājiem bija arī iespēja apbrīnot sadarbības skolas panākumus programmēšanā ar *Python Astro Pi* – Eiropas Kosmosa aģentūras izglītības projektā, tehnoloģiju priekšmeta ietvaros. Liels bija pārsteigums par iespēju ar programmēšanas valodas palīdzību uzrakstīt ziņu, ko vēlāk pārraidīt uz Starptautisko kosmosa staciju.

Savukārt, nodarbībā par 3D modelēšanu, kas norisinājās *FabLab Cuenca*, bija iespēja apskatīt gan paraugus, ko iespējams izprintēt, gan dažādu veidu 3D printerus. Skolotājiem izdevās uzzināt par printēšanai nepieciešamajiem materiāliem un iespējām 3D modelēšanu un printēšanu izmantot mācību darbā, apgūstot platformas *Tinkercad* lietošanu. Skolotāji ieguva pārliecību, ka tas nav sarežģīti – ir iespējams praktiski pielietot mācību stundās, veidojot uzskates materiālus mākslā, bioloģijā, fizikā, ģeogrāfijā un citās jomās, kā arī mudinot skolēnus pašus radīt dažādus modeļus, jo arī Rīgas Valsts 3. ģimnāzijā pieejami 3D printeri.

Noslēguma dienā skolotāji devās uz Kastīlijas – Lamančas Universitātes (Universidad de Castilla – La Mancha) Žurnālistikas fakultāti, kur darbnīcā “Skolas digitālās avīzes veidošana” mācījās veidot *WordPress* mājas lapu. Tā kā šī projekta ietvaros tika veidota digitālā avīze, iegūtās prasmes lieti noderēja.

Apmācību rezultātā Rīgas Valsts 3. ģimnāzijas skolotāji ieguva ieskatu dažādu iepriekš sev nepazīstamu tehnoloģiju lietošanā; praktiski darbojoties un profesionāļu vadībā izmantojot tehnoloģijas, guva pārliecību par savām spējām izprast un apgūt dažādu IKT rīku jēgpilnu izmantošanu, radot arī idejas, kā daļu no mācītā iekļaut savā pašu profesionālajā pilnveidē un mācību darbā. Pat, ja visi kolēģi mācītājiem aspektiem neguva tiešu pielietojumu savā mācību priekšmetā, tas jebkurā gadījumā bija vērtīgi, radot idejas starppriekšmetu sadarbības realizēšanai skolā kompetenču

pieejas ietvaros. Pāris kolēģus šīs apmācības tik ļoti aizrāva, ka viņi, atgriežoties Latvijā, izlēma savas zināšanas patstāvīgi pilnveidot 3D kursus, tādējādi radot ilglaicīgu pienesumu savu mācību stundu metodoloģiskā bagātināšanā, padarot tās praktiski noderīgas un aizraujošas skolēniem.

Skolēnu mācību mobilitāte Kuenkā

Novembrī skolotāju apmācībām sekoja Rīgas Valsts 3. ģimnāzijas 10 skolēnu un 2 skolotāju mācību apmaiņas brauciens uz Spāniju. Skolēni guva nebijušo personīgo izaugsmi un starpkultūru komunikāciju veicinošu pieredzi, dzīvojot viesģimenēs Kuenkā, apmeklējot mācību stundas vidusskolā IES Pedro Mercedes, piedaloties kopīgos projekta mācību pasākumos kopā ar spāņu vienaudžiem. Pirms došanās uz Spāniju, tika veikts rūpīgs plānošanas darbs, lemjot, kurā viesģimenē katrs skolēns dzīvos, balstoties uz viņu interešu sakritību, līdzībām ģimenēs un, protams, tādiem praktiskiem aspektiem kā alerģijas pret mājdzīvniekiem, lai pēc iespējas izvairītos no potenciālām veselības problēmām un citiem nepatīkamiem starpgadījumiem nedēļas laikā, ko viņi pavadīja projām no savas ierastās vides.

Mobilitātes nedēļas sākumā latviešu skolnieces prezentēja spāņu skolotājiem un skolēniem savu skolu, pilsētu un valsti, kā arī aizpildīja *Europass* anketas savu digitālo prasmju izvērtējumam un veica aptauju par to, ko sagaida no projekta.

Mācību stundu apmeklējums sadarbības skolā IES Pedro Mercedes

Katru dienu Rīgas Valsts 3. ģimnāzijas skolnieces kopā ar spāņu skolēniem piedalījās dažādās mācību stundās, tādējādi gūstot vispusīgu priekšstatu par skolas fizisko vidi, tradīcijām, mācību darba organizāciju, mācību procesu – tāpat savu spāņu vienaudžu skolas dzīves ritmu – citā Eiropas valstī. Skolniecēm bija unikāla iespēja dažādās mācību stundās, kurās vietējie skolotāji pārsvarā izmanto spāņu valodu, pārbaudīt savas svešvalodu zināšanas, spēju sekot līdzi skolotāja stāstītajam; tāpat arī salīdzināt mācību procesu un tā organizāciju spāņu un savā skolā, kā rezultātā skolnieces iemācījās novērtēt savas skolas sniegtās iespējas un mācību kvalitāti; tika iepazītas arī citā valstī un kultūrā pieņemtās disciplīnas, saskarsmes kultūras un pieklājības normas.

Skolotājām, savukārt, šajā procesā, vērojot savu spāņu kolēģu darbu, bija iespēja veikt refleksiju par

mācību procesu savās stundās, kā arī sarunās ar sadarbības partneriem aktualizēt projekta mērķus.

Spāņu valodas stundās gūto zināšanu pilnveidošanās skolniecēm

Pateicoties tam, ka visas projekta dalībnieces gan piedalījās mācību stundās spāņu skolā, gan dzīvoja viesģimenēs, viņām bija vienreizēja iespēja papildināt savas spāņu valodas zināšanas, kontaktējoties gan ar spāņu ģimenes locekļiem, gan citiem skolas biedriem, kuri nerunā angliki, tādējādi izjutot nepieciešamību censties saprast spāņu valodā pateikto un atbildēt, šādā veidā nostiprinot jau mācīto un apgūstot jaunas lietderīgas frāzes efektīvas saskarsmes un komunikācijas nodrošināšanai spāņu valodā.

Apgūti jauni digitālie rīki un to izmantošanas iespējas

Tika apgūta bloga veidošana *Jimdo* platformā, kur skolēnu uzdevums bija starptautiskās grupās meklēt informāciju par dažādiem nozīmīgiem objektiem Kuenkā un veidot aprakstus trīs valodās – angļu, spāņu un latviešu. Tādējādi skolēni apguva dažādas ikdienas dzīvē noderīgas prasmes: informācijas meklēšana, analīze un atlasīšana, kritiskā domāšana, sadarbība,

komunikācija ar citas kultūras vienaudzi un skolotāju, zināšanas par Kuenku, tās vēsturi, kultūru, arhitektūru; tulkošanas prasmes, bloga veidošanas un noformēšanas prasmes.

Katrai no aprakstītajām vietām tika piešķirti QR kodi, ar kuriem mācību turpinājumā – orientēšanās aktivitātē Kuenkas vecpilsētā – varēja pie konkrētajiem objektiem dabā atrast par tiem pašu skolēnu sagatavoto informāciju. Lai vēl vairāk bagātinātu šo mācīšanās aktivitāti, skolotāja bija sagatavojusi digitālu pārbaudījumu, kurš skolēniem starptautiskās grupās bija jāveic, meklējot un apskatot objektus vecpilsētā.

Tāpat, *FabLab* centrā Kuenkā, skolēni un skolotāji iepazīna 3D modelēšanas un printēšanas pamatprincipus, izprotot, kā no digitāla faila, drukāšanā izmantojot slāņu klāšanas metodi, tiek izveidots trīsdimensionāls, taustāms priekšmets. Šajā izzinošajā procesā skolēniem uzskatāmi un interaktīvi parādīja gan pašu skenēšanas procesu, gan deva iespēju praktiski darboties platformā *Tinkercad*, apstrādājot un veidojot individuālus dizainus saviem ar ierīces *Kinect* palīdzību noskenētajiem “krūšu tēliem”.

Veicināta digitālās domāšanas un likumsakarību izpratnes attīstība

Praktiskā mācību nodarbībā ar starptautiskas iniciatīvas – algoritmisko domāšanu attīstošas aktivitātes *Bebras* – uzdevumu risināšanu starptautiskās grupās, tika veicināta izpratne par to, kā darbojas datora “prāts”, ievirzot programmēšanas valodas pamatprincipu apguvē.

Savukārt, Kastīlijas – Lamančas Universitātes Politehniskajā skolā praktiskajā seminārā “Your wifi and those of your neighbours”, dalībnieku uzmanība tika vērsta uz bezvadu savienojumu drošības apsvērumiem, mācoties konfigurēt mājas rūteri, ar mērķi aizsargāt savu bezvadu tīklu, tādējādi arī datus; kā arī tika gūta apjausma par to, cik neaizsargāti ikdienā var būt mūsu dati, un cik viegli tos ir “nozagt”, līdz ar to veicināta apziņa, ka katram pašam pastiprināti jā rūpējas par savu ierīču pieslēguma drošību; dalībniekiem tika pašiem dota iespēja izmēģināt pasniedzēja piedāvātos rīkus un metodes.

Virtuālās aktivitātes

2020. gada pavasarī Rīgas Valsts 3. ģimnāzija mērķtiecīgi gatavojās spāņu skolēnu un skolotāju uzņemšanai Rīgā, tomēr pēkšņās pārmaiņas visas pasaules ierastajā dzīves ritmā lika izdarīt izmaiņas arī projekta gaitā. Te nāca talkā jau iepriekš projektā apgūtās digitālās prasmes, kurām nu bija jāklūst par

visa projekta dzinēj spēku un iedvesmas avotu. Lai sadarbības partneri varētu strādāt attālināti un īstenot dažādas aktivitātes digitāli, tika iegādāti vairāku interaktīvās mācīšanās platformu abonementi (*Wordwall, Socrative, Padlet*), *Zoom Pro* licence, papildus digitālās iekārtas.

Tā 2020. gada oktobrī Rīgas Valsts 3. ģimnāzija organizēja skolotāju 3 dienu apmācības kursus virtuāli. Pirmajā dienā, kopīgā virtuālā darbnīcā, abu sadarbības skolu skolotāji dalījās pieredzē par aizvadītajiem pirmajiem mācību mēnešiem pandēmijas apstākļos – pārrunāja dažādus labās prakses piemērus savā mācību procesā, kā arī gūto pieredzi, pirmoreiz mūžā tik visaptveroši strādājot attālinātā režīmā karantīnas laikā. Šī pieredzes apmaiņa bija ļoti vērtīga abu skolu skolotājiem, uzzinot citam no cita par dažādām digitālām metodēm un rīkiem, kurus ērti un lietderīgi izmantot gan mācību procesā, gan vispār skolas darba organizēšanā un administrēšanā.

Abās pārējās semināru dienās tika aicināti piedalīties arī pedagogi no citām Rīgas mācību iestādēm, tādējādi šajās apmācībās jaunas zināšanas un idejas savam turpmākajam darbam ieguva 18 skolotāji no 6 Rīgas skolām un vienas Spānijas skolas. Uzņēmuma *Learn IT* pasniedzēja vadīja praktisku nodarbību par digitāliem rīkiem, kas piešķir mācību stundām radošāku gaisotni. Darbnīcās skolotāji iepazīna gan pavisam vienkāršas, gan jau komplicētākas aplikācijas, ar kuru palīdzību mācīties caur mūziku, 3D modelēšanu, krāsu, valodu, HTML un CSS programmēšanu. Šīs metodes iespējams iekļaut dažādu mācību priekšmetu stundās, lai padarītu tās mūsdienīgākas, skolēniem aizraujošākas un iesaistošākas, vērstas uz mūsdienu sabiedrības vajadzību izprast modernās tehnoloģijas un lietot tās visdažādākajās dzīves sfērās.

Tā kā ceļošanas ierobežojumi joprojām bija spēkā arī 2021. gada pavasarī, tika nolemts spāņu skolēnu un skolotāju apmaiņas braucienu uz Rīgu aizstāt ar virtuālu aktivitāti, organizējot līdzīgus mācību pasākumus, kādi notika rudenī skolotāju auditorijai.

Šoreiz uzņēmums *Learn IT* organizēja tieši vidusskolēniem domātas radošās programmēšanas darbnīcas, kuru laikā skolēni mācījās *JavaScript* programmēšanas valodu, ar kuras palīdzību izveidotās animācijas lieliski noderēja arī skolēnu savstarpējā iepazīšanās procesā, pēcāk stāstot par to saistību ar savu personību. Šajās nodarbībās dalībniekiem bija iespēja pielietot savas svešvalodu zināšanas. Pasniedzējas parādīja arī dažādus praktiskus piemērus no ikdienas dzīves, ko var izdarīt ar kodēšanu, kā arī ieteica vēl citus resursus un *Youtube* kanālus, kuros meklēt papildus informāciju, ja vēlas turpināt izglīties programmēšanas sfērā. Skolēni novērtēja izklāstu par to, kurās nozarēs un profesionālajās sfērās var tikt izmantota programmēšana. Viens no kursu dalībniekiem izvērtējuma anketā savu pieredzi un mācību lietderīgumu apraksta šādi: “Es izbaudīju atkāpi no ierastajām skolas mācību stundām, lai iemācītos kaut ko citādāku. Kaut gan es ikdienā mācos programmēšanu skolā, šajās nodarbībās apgūtās prasmes man palīdzēja veidot dizainu manai mājas lapai, un es arī izveidoju modeli savam fizikas projektam, izmantojot programmu, kuru kursos iemācīja lietot.”

No abām skolām mācībās piedalījās pavisam 4 skolotāji un 22 skolēni, aktīvi iesaistoties un izveidojot pārsteidzoši sarežģītus projektus. Daži skolēni pēc šīm darbnīcām atzina, ka tās raisījušas interesi par programmēšanu, lai gan par to iepriekš pat nebija domājuši savas nākotnes profesijas kontekstā. Zīmīgi, ka šī interese nākusi vairāk no meiteņu auditorijas, lai gan stereotipiski interese par tehnoloģijām lielā mērā tiek saistīta ar puisiem. Viena no dalībniecēm raksta: “Es domāju, ka šīs darbnīcas bija lielisks ievads programmēšanā, jo katrs solis tika skaidri izklāstīts. Atmosfēra *Zoomā* bija atbrīvojoša un perfekta mācību procesam. Man patika arī, ka beigās tikām iepazīstināti ar dažādām karjeras sfērām, kurās izmantojamas apgūtās prasmes.”

Skolēnu mācību mobilitātes pēc ierobežojumu atcelšanas

2022. gada pavasarī, kad robežas beidzot bija vaļā un ar Covid-19 saistītie ierobežojumi ievērojami mīkstinājušies, bija neizmērojams prieks par iespēju atkal organizēt projekta aktivitātes klātienē, tādējādi ļaujot dalībniekiem pavisam dzīvi un patiesi izjust sevi komunikācijā ar apkārtējo sabiedrību – skolas biedriem,

citās valstīs vienaudžiem, skolotājiem, kolēģiem, sadarbības partneriem, viesģimenēm – bez datora vai telefona starpniecības, un tomēr – daudz pieredzējušākiem, gudrākiem un gatavākiem sastapties arī ar kārtējiem plānus mainošiem pavērsieniem. Par laimi, visam bija lemts notikt klātienē, un viena otrai aprīlī sekoja divas mobilitātes – viesu no IES Pedro Mercedes uzņemšana Rīgā un latviešu skolēnu un skolotāju ciemošanās Kuenkā.

Spāņu sadarbības partneru vizīte Rīgā

Mobilitātes laikā Latvijā skolēni devās ekskursijā uz Nacionālo Botānisko dārzu, kur praktiskā nodarbībā “Viedā oranžērija” iepazinās ar informācijas tehnoloģiju izmantošanu augiem optimālu apstākļu nodrošināšanā. Tika apmeklēts arī SIA “Salaspils silts”, kurā skolēni ieguva zināšanas par saules kolektoru izmantošanu.

Skolēni apguva arī jaunu aplikāciju pielietojumu, piemēram, *Actionbound*, ar kuras palīdzību katrs pats var izveidot izglītojošu maršrutu ar uzdevumiem, ko interaktīvi spēles veidā pēc tam izmantot jebkuras vietas iepazīšanai. Tāpat projekta dalībnieki mācījās lietot platformu *Tinkercad*, lai radītu dažādus 3D objektus, pēc tam vērojot arī to printēšanu un apbrīnojot gala rezultātu.

Skolēni un skolotāji aizrautīgi veidoja arī reprezentācijas krūziņu dizainus Ventspils Digitālā centra pasniedzējas vadītajā reklāmdrukas darbnīcā, kā arī mobilās aplikācijas nodarbībā izveidoja paši savu izlaušanās istabas (*escape room*) spēli.

Vērtīgas zināšanas par programmētāja profesiju un *software* testēšanu skolēni ieguva *TestDevLab* vadītajā tiešsaistes lekcijā, savukārt programmēšanas pamatus, izmantojot *Python*, praktiski apguva *Datorium* organizētajā nodarbībā.

Latviešu viesošanās Kuenkā

Arī Rīgas Valsts 3. ģimnāzijas skolēnu un skolotāju atbildes vizītes laikā Kuenkā tika gūtas noderīgas zināšanas un prasmes. Tā kā viens no projekta gala rezultātiem ir projekta digitālās avīzes veidošana, skolēni iemācījās veidot savu blogu platformā *Jimdo*, kā

rezultātā tapuši vairāki skolēnu blogi par viņu Erasmus+ pieredzi.

Nodarbībā ar virtuālās realitātes brillēm skolēni un skolotāji mācījās darboties, izjutot sevi virtuālajā un paplašinātajā realitātē, kā arī uzzināja, cik dažādas ir tās pielietošanas iespējas mūsdienu dzīvē. Robotikas darbnīcā dalībnieki iemācījās izveidot mašīnu – robotu un saprogrammēt tā darbības.

Sabiedrībā mūsdienās ir ļoti svarīgi izprast un atbildīgi ievērot kiberdrošības pamatprincipus. Tādēļ praktiskā nodarbībā skolēni, imitējot detektīvus, pēc dažādām niansēm meklēja internetā informāciju, tādējādi izprotot, cik vienkārši par viņiem kāds var iegūt datus, tik vien kā rūpīgāk izpētīt un analizējot kādu sociālajos tīklos ievietotu fotogrāfiju.

Skolēni guva arī ieskatu tajā, kā ar programmēšanas valodas palīdzību uzrakstīt ziņu Starptautiskajai kosmosa stacijai.

Ne tikai skolotāji, bet arī skolēni apmainījās pieredzē par saviem digitālo tehnoloģiju lietošanas paradumiem, piemēram, iemācījās, ka prezentācijas var veidot arī, izmantojot interaktīvo *Genially* platformu.

Mobilitāšu starplaikos skolotāji un skolēni katrā no skolām strādāja pie vairākiem ar digitālo tehnoloģiju izmantošanu saistītiem uzdevumiem, piemēram, pēc tam, kad latviešu skolēni bija mobilitātes laikā iepazinušies ar saviem vienaudžiem Spānijā, sākoties pandēmijai, visi kopā veidoja karantīnas dienasgrāmatu *Padlet* platformā, atspoguļojot, kā šis laiks viņus ietekmē. Lielāks projekts bija grāmatu un filmu treileru, un plakātu veidošana literatūras, dizaina un tehnoloģiju, un spāņu valodas stundās. Tāpat skolēni mācījās veidot savu SMU mājas lapu spāņu un angļu valodās, kā arī reklāmas video *Powtoon* platformā. Skolēni veidoja arī video, piemēram, informācijas tehnoloģijās un ķīmijā, kuros skaidro citiem dažādu tehnoloģiju lietošanas pamatprincipus. Šie un citi projekta laikā tapušie materiāli ievietoti *eTwinning* platformā, kā arī projekta digitālajā avīzē.

Atskatoties uz projekta laikā padarīto, var viennozīmīgi apgalvot – sadarbojoties paveikts viss iespējamais, lai projekta galvenā ideja – uzlabot skolotāju, skolēnu digitālās prasmes, pielāgojot mācību metodes iespējām, ko paver digitālās tehnoloģijas – īstenotos. ■

Padziļinātajai svešvalodu apguvei Latvijā 60: vācu valoda Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā

IK Gundega Muceniece, RVVĢ direktore
Māris Zvaigzne, RVVĢ vēstures skolotājs, muzeja pedagogs

Pagājušais mācību gads Rīgas Valsts vācu ģimnāzijā aizritējis skolas simtgades zīmē. Arī šis izrādīties jubilejas gads – šogad atzīmējam 60 gadus kopš padziļinātas vācu valodas apmācības ieviešanas ģimnāzijā (tolaik Zentas Ozolas Rīgas 5.vidusskola) un 25 gadus kopš Āgenskalna ģimnāzija ir Vācu valodas otrās pakāpes diploma (*Deutsches Sprachdiplom DSD I, DSD II*) eksaminācijas centrs Latvijā.

Raksts tapis, balstoties uz ģimnāzijas muzeja krājumā esošajiem dokumentiem un pētījumiem, kā arī LNB Digitālās bibliotēkas vietnē *periodika.lv* atrastajām laikrakstu publikācijām. Iespējams konstatēt, ka mūsu ģimnāzijā šajos vairāk nekā 100 gados svešvalodas gandrīz vienmēr bija svarīgs mācību programmu elements. Izņēmums bija tikai padomju varas laiks 1940. – 1941.gadā un 1944. – 1951.gadā, kad vācu valodas tajās nebija. Skolas pirmā (1921./1922.) mācību gada stundu sarakstā redzams, ka vācu valodai atvēlēta nozīmīga vieta. Tātad Rīgas 2. Valsts vidusskolas (skolas toreizējais nosaukums) pirmā izlaiduma absolvents Aleksandrs Čaks arī mācījās vācu valodu. Jāmin, ka 30. gados 2. Rīgas Valsts ģimnāzijas audzēkņiem bija iespēja apgūt vācu, angļu, franču, krievu, latīņu un grieķu valodu. Noskaidrojām arī, ka ģimnāzijas direktora Pētera Aivara sieva Lilija vācu valodā mācīja ģeogrāfiju. Šo līmeni esam daļēji atguvuši mūsdienās. Franču valodas vietā ir spāņu valoda, nav gan grieķu valodas.

Mūsu gadījumā vēsturiskā apcere noteikti jāsaista ar padomju laika izglītības sistēmas izvērtējumu, sākot ar 50. gadu beigām un līdz 80. gadu beigām. Latvijas PSR Izglītības ministrijas dokumentu 1959. – 1961.

gadā saturs liecina, ka sākotnēji (līdz 1962. gadam) Rīgas 5. vidusskola nebija minēta to Latvijas PSR skolu sarakstā, kurās bija jāsākas vai jāturpina padziļināta vācu valodas apguve. 1959. gada decembrī LPSR Izglītības ministrijas kolēģijas lēmumā rakstīts, ka Rīgas 5. vidusskolai jāturpina eksperimentālā padziļinātas franču valodas apguve no 3. klases. Savukārt 1961. – 1962. gada dokumentos noteikts, ka skolās, kurās uzsākta franču valodas mācīšana no 3. klases, šī prakse ir jāturpina.

No padomju laika preses materiāliem redzams, ka varas iestādes kopumā nebija apmierinātas ne ar skolēnu svešvalodu zināšanām, beidzot 11. klasi, ne ar pedagogu darbu. Tāpēc jau pēc PSKP XXII kongresa 1961. gada maijā PSRS Ministru padome pieņēma lēmumu “Par svešvalodu mācīšanas darba uzlabošanu”, kas paredzēja daudzu vidusskolu specializāciju kādā no svešvalodām. Pat latviešu emigrācijas laikraksts “Laiks” 1962. gadā pievērsis uzmanību tam, ka Latvijas PSR vidusskolu absolventu svešvalodu zināšanas tiek novērtētas kā ļoti vājas. Rakstā pieminēti šādi trūkumi: niecīgs vārdu krājums, elementāro palīgvārdu nezināšana, grūtības teikumu veidošanā, grūtības nolieguma teikumu veidošanā, nespēja praktiski izmantot

1969. gads. Rīgas 5. vidusskolas 8. klases izlaidums. Piektā no kreisās – Rīgas 5. vidusskolas direktores vietniece Erna Zvejniece.

1980. gads. Rīgas 5. vidusskolas vācu valodas metodiskās komisijas pedagogi izmēģina jaunākās svešvalodu mācīšanas metodes.

sintakses likumus, elementārās frazeoloģijas nezināšana. 1962. gada pavasarī LPSR Izglītības ministrijas kolēģija izdeva rīkojumu par 16 vidusskolu svešvalodu specializāciju. Saskaņā ar Rīgas Ļeņina rajona (tagad Kurzemes rajona) izpildkomitejas rīkojumu Rīgas 4. vidusskolai un 34. vidusskolai bija jāsāk specializēties angļu valodā, savukārt Zentas Ozolas Rīgas 5. vidusskolai bija jāpāriet uz specializāciju vācu valodā.

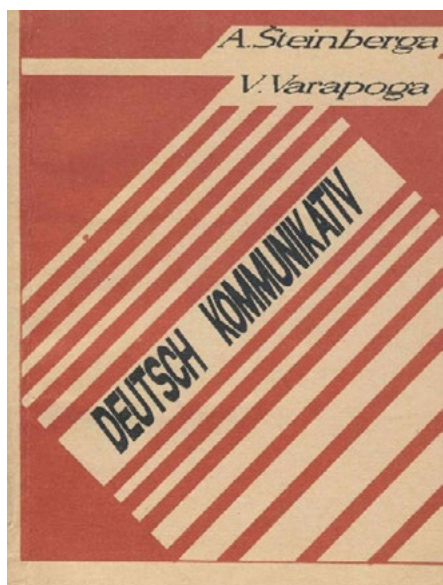
Atzīmēšanas vērts tandēms Rīgas 5. vidusskolā izveidojās 1962. gada 1. septembrī, kad skolas direktores Marijas Krastiņas vadītajā skolā par svešvalodu mācību pārziņi sāka strādāt Erna Zvejniece. Viņu uzdevums tad arī bija ieviest skolas praksē PSRS un LPSR varas iestāžu lēmumus. E. Zvejnieces vadībā tika izstrādāta mācību programma vācu valodas apgūšanai vispirms no 3. klases, bet no 1964. gada – no 1. klases. Lai padziļinātu skolēnu zināšanas, palielinātu interesi par attiecīgo priekšmetu, aktivizētu mācību procesu, viņas uzdevumu lokā bija arī svešvalodu, t. sk., vācu valodas, kabinetu iekārtošana, izmantojot tajā laikā pieejamos tehniskos līdzekļus – magnetofonus, skaņu plates, kino, epidiaskopu,

1997. gads. Pirmā DSD eksāmena Latvijā norise Āgenskalna ģimnāzijā.

2022. gada aprīlis. RVVG 8. klašu skolēnu grupa viesojas pie vienaudžiem Berlīnes Lesinga ģimnāzijā.

Ģimnāzijas vācu valodas pedagogi V. Varapoga, Ī. Bergmane, L. Zoltnere – mācību grāmatu autori.

diaskopu, radio, televīziju u. c.

Novērtējot vācu valodas skolotāju ieguldījumu 50. – 80. gados, būtu jāpiemin visi. Saskaņā ar A. Veidemani un A. R. Britāni noskaidrots, ka tie bija: E. Zvejniece, A. Rudzīte, Z. Paidere, L. Rudovska, Z. Škapare, I. Berga, A. Vinčele, L. Zoltnere, V. Varapoga (kominikatīvās metodes izstrādātāja), S. Eglīte, A. Kokina, L. Icgsons, V. Bērziņa, A. Muraško, M. Bērziņš, S. Sīle, I. Kaķīte, K. Kugrēna, A. Uberte, A. Muičniece, D. Ruža, A. Jansone, R. Lapiņa, M. Deisone, Z. Jakovica, G. Tomass, I. Kalteniece, Ī. Bergmane, R. Pīmane, A. Misēvičs, D. Būmeistere, H. Lāčkāja. Zīmīgi, ka tieši 1962. gadā tā laika prese ir pievērsusi uzmanību izcilās vācu valodas skolotājas un vairāk nekā 30 mācību grāmatu autorei Īras Bergmanes metodēm, kuras viņa sāka aktīvi izmantot Rīgas 5. vidusskolā no 1978. gada. Noteikti jāizceļ skolas direktoru – Marija Krastiņa, Tea Brainīna, Anita Loska (arī vācu valodas pedagogs), Inese Elekse, Sandra Sīle (skolas 1978. gada absolvente) – ieguldījumu. Atzīmēsim, ka tagadējā ģimnāzijas direktore Gundega Muceniece ir ģimnāzijas 1997. gada absolvente un pirms 25 gadiem kārtoja pirmo DSD eksāmenu Latvijā.

Izpētes vērtā ir arī tēma par skolas kontaktiem ar Vācijas skolām un institūcijām – vispirms jau padomju laikos ar VDR Rostokas Herdera vidusskolu, bet pēc neatkarības atjaunošanas, balstoties uz Latvijas – Vācijas starpvalstu līgumiem kultūras sakaru un izglītības jomā. 1990. gadā direktore I. Elekse parakstīja sadarbības līgumu ar Vācijas *Weser – Gymnasium*

2022. gada maijs. VFR vēstniecības Latvijā organizētā DSD diploma svinīga pasniegšana RVVĢ audzēkņiem Mazajā ģildē.

Vlotho. Pirmā vācu viesskolotāja Antje Albrehta ieradās Āgenskalna ģimnāzijā 1992. gadā. Viņa nostrādāja ģimnāzijā līdz 1998. gadam un lika pamatus ģimnāzijas vācu grāmatu bibliotēkai. No tā laika nav bijis neviena mācību gada bez kolēģiem no Vācijas.

Kopš 1962. gada Rīgas 5. vidusskola kļuva par atzītu vācu valodas metodisko centru Latvijā. Turpinās un pilnveidojās apmaiņas projekti ar vairākām partnerskolām Vācijā – *Weser-Gymnasium Vlotho*, *Lessing-Gymnasium Berlin-Mitte*, *Tellkampschule Hannover*, *Städtisches Stiftsgymnasium Xanten*, t. sk., Erasmus+ programmas ietvaros. Tas nodrošina iespēju plašākam skolēnu lokam piedalīties dažādās apmaiņās ar uzstādījumu izmantot un nostiprināt valodu zināšanas praksē, gūt starpkultūru pieredzi ārpus Latvijas. Līdz ar kompetencēs balstītā satura ieviešanu, ģimnāzijas programmās apzināti akcentēta svešvalodu apguve, nodrošinot daudzveidīgu un specializētu piedāvājumu. Visi vidusskolas audzēkņi apgūst vācu valodu un Vācijas valstsmācību vai turpina padziļināt vācu valodas kā pirmās vai otrās svešvalodas zināšanas ar mērķi nokārtot DSD – diploma pirmā vai otrā līmeņa eksāmenu. Vairākus mācību gadus pēc kārtas vācu valodu ģimnāzijā apgūst vairāk nekā 450 skolēnu.

Latvija ir maza valsts, un mūsu spēks ir tieši un nepastarpināti saistīts ar daudzu svešvalodu zināšanām. Vācu valoda šajā ziņā noteikti izceļas gan no tās vēsturiskās ietekmes viedokļa raugoties, gan ņemot vērā milzīgo ekonomisko, intelektuālo potenciālu, ko pārstāv vairāk nekā 100 miljonu šīs valodas nesēju Vācijā, Austrijā un Šveicē. Vācu valodas prasme gan Eiropas, gan pasaules kontekstā ir kļuvusi par darba devēju augsti novērtētu kompetenci, ko apliecina mūsu absolventu pieredzes stāsti un panākumi. ■

Tehnikuma audzēkne veic plānotu uzbrukumu skolotājai

IK Ilze Šķietniece

24. septembrī ar nazi sadurta Liepājas Valsts tehnikuma pedagoģe, *Izdevniecībai Skolas Vārds* apliecinā izglītības iestādes direktors Agris Ruperts un arī pati cietusi.

Gūtās traumas – smagas

Skolotājai ārpus darba laika uzbrukusi 1. kursa audzēkne. Viņa dūrusi vairākkārt. “Ja manā vietā būtu bijusi kāda kursa meitene, rezultāts varēja būt letāls,” pārdzīvotajā dalās pedagoģe. Mediķi viņai fiksējuši astoņus dziļus naža dūrienus, kā arī vairākus naža griezumus un ribas lūzumu. Skolotāja patlaban ārstējas Liepājas Reģionālajā slimnīcā.

Uzbrukums noticis pedagoģes otrajā darba vietā studijā, kur viņa vada mākslas nodarbības. Liepājas Valsts tehnikuma vadība patlaban meklē iespējas nodrošināt psiholoģisko palīdzību gan cietušajai skolotājai, gan audzēkņiem, informē A. Ruperts. Tāpat tiek skaidrots, vai meitenei bijušas kādas veselības problēmas, kas saistītas ar garīgās attīstības traucējumiem.

Konfliktu nebija

Liepājas Valsts tehnikuma direktors stāsta, ka ģimenes ārsta atzinumā bijis norādīts – meitenei ir hroniska saslimšana, taču nav konkretizēts, kāda. Vecāki tikai iepriekš brīdinājuši, ka meitai ir problēmas uzstāties publikas priekšā, prezentēt savus darbus.

Cietusi skolotāja vēlāk no audzēknes mammas uzzinājusi, ka meitenei ir F21 kods. Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācijā šādi apzīmē šizotipiskus traucējumus. Tiem raksturīga ekscentriskā uzvedība, nosliece uz sociālu izolāciju, halucinācijas, murgiem līdzīgas idejas, domāšana un afekta patoloģija, kas atgādina tādus pašus traucējumus

šizofrēnijas slimniekiem. Mamma apgalvojusi, ka situācija tiek kontrolēta, jo meitai tiek doti nepieciešamie medikamenti.

Zināms arī, ka šai audzēknei pirmajā mēnesī bijis liels kavēto nodarbību skaits. Cietusi skolotāja ir viņas kursa audzinātāja. Nesen kāda sarunā viņa visam kolektīvam norādījusi, ka nodarbību kavēšana nav laba prakse un to vajadzētu izskaust. Pedagoģe uzsver, ka sarunā nevienu vārdā nav nosaukusi un publiski kauninājusi. Nekādu nesaskaņu viņai ar audzēkni neesot bijis, gluži pretēji – viņa pat izrādījusi interesi par iespēju apmeklēt nodarbības pie skolotājas mākslas studijā.

Uzsākts kriminālprocess

Notikušā apstākļu noskaidrošanai Valsts policijā (VP) ir uzsākts kriminālprocess pēc Krimināllikuma 126.panta 1.daļas – par vidēja smaguma miesas bojājuma tišu nodarīšanu, informē VP Kurzemes reģiona pārvaldes priekšnieka palīdzē Signe Šteinberga. Par to var sodīt ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem, īslaicīgu brīvības atņemšanu, probācijas uzraudzību, sabiedrisko darbu vai naudas sodu.

Izmeklēšanas interesēs policija sīkaku informāciju par notikušo neatklāj. “Varam tikai apstiprināt, ka notikušajā ir iesaistīta nepilngadīga persona, kura ir aizturēta un ar kuru tiek veiktas visas procesuālās darbības,” piebilst S. Šteinberga.

Aktualizē jautājumu par drošību

Šis gadījums pedagogu vidū aktualizējis jautājumu par neaizsargātību darba vietā un iespēju praksē realizēt iekļaujošo izglītību. “Tas labi izskatās uz papīra, tāpat kā ietvju projekti, kas paredzēti izmantošanai neredzīgiem cilvēkiem. Bet dzīvē ne reizi vien esam redzējuši gadījumus, kad pa vidu ir stabs,” tēlaini izsakās uzbrukumā cietusi skolotāja.

Lai stiprinātu pedagoga iespējas iestāties par savām tiesībām, šonedēļ Saeimā 2. lasījumā tiek skatīti grozījumi Izglītības likumā. Tie nosaka pienākumu pedagogu tiesību aizsardzībā iestāties arī iestādes dibinātājam un vadītājam, kā arī palielināt izglītojamo un viņu vecāku pienākumu pret izglītības procesā iesaistītajām personām izturēties ar godu un cieņu.

Iniciatīva veikt šādus grozījumus likumdošanā nāk no Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības (LIZDA). Diskusijas par tiem notiek jau

“Pašreiz normatīvie akti nenosaka pienākumu sniegt skolai ziņas par bērna emocionālās veselības problēmām. To nav pienākums darīt arī citām institūcijām. Taču bērnu, kam ir konstatētas šādas slimības, kļūst aizvien vairāk.

no pavasara. Vislielākā pretestība jūtama no Labklājības ministrijas, tās pakļautībā esošajām iestādēm un Tiesībsarga, kā arī nevalstiskajām organizācijām, kas strādā ar šādiem bērniem un vecākiem, stāsta viena no likuma grozījumu iesniedzējām, Saeimas deputāte Evija Papule. Viņa piebilst, ka Saeimas sēdē piedāvās runāt arī par "Liepājas notikumu".

Rosina vecākus būt atklātiem

Gadījumi, kad vecāki izglītības iestādi neinformē par sava bērna garīgās veselības problēmām, nav reti, norāda LIZDA priekšsēdētāja Inga Vanaga. Pašreiz normatīvie akti nenosaka pienākumu sniegt skolai ziņas par bērna emocionālās veselības problēmām. To nav pienākums darīt arī citām institūcijām. Taču bērnu, kam ir konstatētas šādas slimības, kļūst aizvien vairāk.

Lai nākotnē novērstu šādas situācijas, kā notika Liepājā, LIZDA rosina Saeimas deputātus veikt papildu grozījumus Izglītības likumā un noteikt obligātu pienākumu vecākiem informēt izglītības iestādi par situācijām, kas var būt drauds apkārtējo veselībai un drošībai. Likuma 58. pants patlaban nosaka, ka vecākiem ir pienākums informēt izglītības iestādes vadītāju par bērna veselības stāvokli un citiem apstākļiem, ja tiem var būt nozīme mācību procesā. Taču līdz šim tas netika uztverts par obligātu – vecāki varēja rīkoties pēc saviem ieskatiem.

Šis gadījums pedagogu vidū aktualizējis jautājumu par neaizsargātību darba vietā un iespēju praksē realizēt iekļaujošo izglītību. "Tas labi izskatās uz papīra, tāpat kā ietvju projekti, kas paredzēti izmantošanai neredzīgiem cilvēkiem. Bet dzīvē ne reizi vien esam redzējuši gadījumus, kad pa vidu ir stabs," tēlaini izsakās uzbrukumā cietusī skolotāja.

"Ši būs skaudra mācība – runāju arī ar cietušo skolotāju. Mēs ceram, ka tas viss neaprobežosies ar publiskām diskusijām. Sagaidām politiku aktīvu rīcību un apstiprinātus normatīvos aktus," uzsver I. Vanaga.

Valdība atbalsta IZM piedāvātos risinājumus pedagogu darba slodzes līdzsvarošanai un atalgojuma likmes paaugstināšanai

IK IZM / LIZDA informācija

Nemot vērā panākto vienošanos ar pedagogus pārstāvošo arodbiedrību, 2022. gada 17. septembrī Ministru kabinets (MK) ārkārtas sēdē izskatīja Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu par pedagogu darba slodzes līdzsvarošanu un likmes paaugstināšanu. Ministrijas kopējais piedāvājums – 59 176 925 eiro apmērā 2023. gadā un 60 256 516 eiro apmērā turpmāk ik gadu – aptver visas izglītības jomas, izņemot augstāko izglītību. Ar papildu finansējuma piešķiršanu ministrija novērs identificētos riskus pedagogu pārslodzei, samaksājot par citiem papildus veiktajiem pienākumiem.

17. septembrī valdība atbalstīja arī IZM priekšlikumu par 3,7 milj. eiro piešķiršanu no valsts budžeta līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem, lai nodrošinātu digitālo platformu mācību materiālu pieejamību. Jau tuvākajā laikā skolēniem un pedagogiem tiks nodrošināta iespēja izvēlēties digitālās mācību platformas – *soma.lv*, *maconis.lv* un *uzdevumi.lv*. Savukārt vidējās

izglītības posmā būs iespēju abonēt arī *letonika.lv*, *Ebsco* vai *Britannica* resursus pētniecības un padziļinātā saturā pieejamībai. Līdz šā gada 1. decembrim ministrija arī izstrādās un iesniegs valdībā rīkojuma projektu par pedagogu zemākās mēneša darba samaksas likmes pieauguma grafiku no 2023. gada 1. septembra līdz 2025. gada 31. decembrim, ievērojot Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027. gadam noteiktos darba samaksas pieauguma principus.

Noslēdzoties trīspusējām streika sarunām, puses vienojušās:

Vispārējās izglītības pamata un vidējās izglītības pakāpes skolotājiem no 2023. gada 1. janvāra viena skolēna vidējo mērķdotācijas apmērs tiek palielināts no 115 eiro līdz 127 eiro. Ierosinājuma galvenais mērķis ir sabalansēt skolotāja darba nedēļu, nodrošinot samērīgu 65% un 35% darba slodzes sadalījumu.

Sākot ar 2023. gada 1. septembri tiek ierosināts veikt pāreju no 30 stundu darba nedēļas uz 36 stundu darba nedēļu, nodrošinot darba stundu attiecību starp kontaktstundām un darba stundām pārējo pienākumu veikšanai attiecīgi rekomendējoši 65% un ne mazāk kā 35%, t.sk. arī proporcionāli palielinot skolotāju zemāko bruto algas likmi no 900 eiro uz 1 080 eiro.

Pirmsskolas izglītības pakāpes pedagogiem no 2023. gada 1. janvāra viena bērna vidējais mērķdotācijas apmērs tiek palielināts no 82 eiro līdz 90 eiro, un samaksa par zemāko alga likmi - paaugstināta līdz 1070 eiro. Sākot ar 2023. gada 1. septembri slodzes sastāvu plānots noteikt 34 stundas nodarbību vadīšanai un 6 stundas citu pienākumu veikšanai. Tā kā pašvaldības nodrošinās tos pašus principus, kādi tiek plānoti 5 – 6 gadus veco bērnu izglītībā, līdzvērtīgi arī pašvaldību budžetos jāreķinās ar papildu fiskālo ietekmi attiecībā uz 1,5 – 4 gadus veco bērnu pirmsskolas izglītību.

Profesionālajā izglītībā paredzēta skolotāja slodzes sabalansēšanu, vienlaikus saglabājot skolotāja tiesības izvēlēties savu darba slodzes apjomu, kas nepārsniedz Darba likumā noteikto kopējo darba slodzi nedēļā (40 stundas). Virzība uz sabalansētu

slodzi paredz nepieciešamu papildu finansējumu 11% apmērā pret 2022. gada profesionālās izglītības pedagogu darba samaksas dotāciju.

Profesionālās ievirzes pedagogu darba slodzes sabalansēšanai plānots 11% finansējuma pieaugums, salīdzinot ar 2022. gadam paredzēto finansējumu. Tas ļaus šobrīd noteiktajā pedagogu darba slodzes proporcijā paredzētās divas stundas citu pienākumu veikšanai palielināt līdz četrām stundām.

Interesu izglītības pedagogu darba slodzes sabalansēšanai paredzēts 11% finansējuma pieaugums, nosakot pakāpenisku gatavošanās stundu palielinājumu.

Ieguvumi katram skolotājam

Sākot ar 2022. gada 1. septembri finansējums visām pašvaldībām pedagogu darba samaksai pieauga par 8,4% (zemākās darba algas likmes pieaugums līdz 900 eiro par 30h darba nedēļu), savukārt no 2023. gada 1. janvāra visiem skolotājiem, salīdzinot ar 2022. gada valsts budžetā noteikto finansējuma apmēru, pedagogu darba samaksai plānots pieaugums vēl par 11%, un pirmsskolas skolotājiem – par 11,9% (zemākās darba algas likmes pieaugums no 970 eiro līdz 1070 eiro par 40 stundu darba nedēļu).

Ņemot papildu finansējumu pedagogu darba samaksai, izglītības iestādē direktoram būs iespēja:

- saglabāt skolotāja mēneša darba algas likmi esošajā apjomā un apmaksāt skolotājiem papildu stundas citu pienākumu veikšanai, kuri līdz šim nav bijuši apmaksāti. Rezultātā skolotāji veiks tādu pašu darba apjomu kā līdz šim, bet saņems lielāku darba algu;
- ja jau šobrīd skolotāju darba slodze ir sabalansēta, papildu finansējumu ir iespējams izmantot skolotāju mēneša darba algas likmes paaugstināšanai. Rezultātā skolotāji veiks tādu pašu darba apjomu kā līdz šim, bet saņems lielāku darba algu;
- ja skolotāji strādā maksimālās 40 darba stundu nedēļā, un skolotāja darba slodze nav sabalansēta, izglītības iestādes vadītājs var pieņemt darbā papildu skolotājus un nodrošināt skolotājiem sabalansētu slodzi, tādā gadījumā skolotāji saņems darba samaksu, iespējams, esošajā apjomā vai lielāku, bet veiks mazāku darba apjomu;
- situācijās, kad skolotāji strādā maksimālās 40 darba stundu nedēļā, skolotāju slodze nav sabalansēta, taču izglītības iestādes vadītājam šajā mācību gadā nav iespēja pieņemt darbā papildu skolotājus, izglītības iestādes vadītājs vienojas par esošās slodzes saglabāšanu skolotājam, taču paaugstina mēneša darba algas likmi, tādā veidā skolotājs par esošo darba apjomu saņems lielāku darba algu.
- Izglītības un zinātnes ministrijai līdz 2022. gada 1. decembrim jāizstrādā grozījumi normatīvajos aktos, kas ir saistīti ar skolotāju slodzes izmaiņām, kā arī sadarbībā ar Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrību, Latvijas Pašvaldību savienību un Latvijas Izglītības vadītāju asociāciju jāizstrādā vadlīnijas par pedagogu darba slodzes līdzsvarošanu.

Izglītības un zinātnes
ministrija

Pedagogu darba slodzes līdzsvarošana un atalgojuma palielināšana

Vispārējās izglītības skolotāji

1.01.2023.

115 € --> 127 €
mērķdotācija 1 skolēnam

1.09.2023.

30 h --> 36 h
pamata darba slodzes lielums

65 : 35
rekomendētais darba slodzes %
sadalījums

900 € --> 1080 €
zemākā bruto algas likme

Pirmsskolas izglītības skolotāji

82 € --> 90 €
mērķdotācija 1 bērnam

1070 €
zemākā bruto algas likme

1.01.2023.

1.09.2023.

34 h : 6 h
darba slodzes sadalījums nodarbībām
un citiem darbiem

17.09.2022.

Izglītības un zinātnes
ministrija

leguvumi katram skolotājam

**No 2022. gada
1.septembra**

8,4%

Visām pašvaldībām par 8,4%
pieaug valsts finansējums
pedagogu darba samaksai

**900
eur**

**30
h**

Zemākās darba algas
likme pieaug līdz 900 eiro
par 30h darba nedēļu

**No 2023. gada
1.janvāra**

11%

Pieaugums valsts budžetā
noteiktajai **pedagogu** darba
samaksai, salīdzinot ar
2022.gadu

Pieaugums valsts
budžetā noteiktajai
pirmsskolas pedagogu
darba samaksai,
salīdzinot ar 2022.gadu

11,9%

17.09.2022.

Par pedagogu darba samaksas paaugstināšanas grafiku, kas detalizēti jāizstrādā līdz 01.12.2022.:

Nr.p. k.	Pedagogi	Zemākā mēneša darba algas likmes palielināšana	
		EUR	
		Izm piedāvājums bija no 01.09.2023.	LIZDA panāktais no 01.09.2023., balstoties uz IZM aprēķiniem, saskaņā ar IAP
1.	Pirmsskolas izglītības iestāžu pedagogi	1141 (40h)	1527 (40 h)
2.	Vispārējās izglītības iestāžu pedagogi	976 (30 h), 1300	1374 (36 h)
3.	Profesionālās izglītības iestāžu pedagogi	976 (30 h)	1527 (1320 h gadā)
4.	Speciālās izglītības iestāžu pedagogi	976 (30 h)	1374 (36 h)
5.	Profesionālās ievirzes izglītības iestāžu pedagogi	976 (30 h)	1145 (30 h)
6.	Interesešu izglītības iestāžu pedagogi	976 (30 h)	1145 (30 h)
7.	Augstākās izglītības iestāžu pedagogi (no 01.09.2023.):		
	Asistents	798	1527
	Lektors	1000	1908
	Docents	1250	2385
	Asociētais profesors	1562	2982
	Profesors	1951	3728

Avots: LIZDA

Ja ir 36 h, tad līdz 65% kontaktstundas, ne mazāk kā 35% citiem pienākumiem.

Stundas	Līdz 65%	Ne mazāk kā 35%
36 h	līdz 23,4 h	12,6 h
40 h	līdz 26 h	14 h
30 h	līdz 19,5 h	10,5 h

- Piemērs, ja skolotājs šogad strādā 30 h, tad varēs turpināt strādāt 30 h, bet viņam kontaktstundu skaits nedrīkst būt lielāks kā 19,5 h un citiem pienākumiem jābūt ne mazāk kā 10,5 h.
- Tā kā pilna likme būs 36 h, tad 30 h būs 0,83 slodzes. Ja skolotājs strādās 40 h, tad slodze būs 1,11.

Avots: LIZDA

Saistībā ar finanšu avotiem pedagogu darba samaksai, IZM aicina ņemt vērā arī tā sauktos sekundāros efektus, t.i. papildus piešķirtie valsts budžeta līdzekļi darba samaksas palielināšanai sabiedriskā sektorā strādājošiem (ši ziņojuma kontekstā – pedagogiem) rada papildus iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus, 75% no tiem palielina pašvaldību budžeta ieņēmumus. Līdz ar to pašvaldībām ir papildus iespēja nodrošināt nepieciešamo finansējumu savu darbinieku algu palielināšanai.

Valdībā izskatītais informatīvais ziņojums „Par pedagogu darba slodzes līdzsvarošanu un likmes paaugstināšanu” un rīkojuma projekts „Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas „Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem”” pieejami Ministru kabineta tīmekļvietnē.

Informatīvie materiāli par panāktajām streika prasībām pieejami šeit: <https://www.lizda.lv/current-events/informativie-materiali-par-panaktajam-streika-prasibam/>

LIVA: Direktoru atalgojuma pieaugums būs atkarīgs no pašvaldību individuāliem lēmumiem

IK

Lai gan valdība ir apsolījusi palielināt pedagogu atalgojumu, skolu direktoru atalgojuma pieaugums no 1. janvāra būs atkarīgs no katras pašvaldības atsevišķā lēmuma, informēja **Latvijas Izglītības vadītāju asociācijas (LIVA) prezidents Rūdolfs Kalvāns**. Viņš norādīja, ka direktoru atalgojums ir cieši saistīts ar pašvaldību lēmumiem, tādēļ tas arī pēc 1. janvāra būs atkarīgs no vietvarām. Juridiski pašvaldībām nav noteikts, ka tām būtu pienākums palielināt arī skolu direktoru atalgojumus.

Direktoru atalgojuma palielinājums būs atkarīgs no tā, vai pašvaldības uzskatīs, ka solidāri ir nepieciešams arī direktoriem palielināt atalgojumu. Asociācija apsver iespēju pašvaldībām uz gada beigām rakstīt vēstuli ar atgādinājumu, ka LIVA uzskata, ka direktoru atalgo-

juma palielinājumam ir jābūt solidāram ar pedagogu algu pieaugumu – ja pedagogiem pieaug atalgojums, tad arī proporcionāli jāpieaug direktoriem. Kā norādīja R. Kalvāns, biedrība ir gandarīta, ka panākta pedagogu un valdības vienošanās. Pēc viņa vārdiem, virkne iestāžu nebija apmierinātas par to, ka streika risinājums tika atrasts tik vēlu, jo iestādēm, kas streika laikā plānoja slēgties ciet, piektdienas vakarā bija nepieciešams risināt dažādas tehniskās problēmas – ēdināšanas organizēšanu un vecāku informēšanu.

Runājot par kontaktstundu un sagatavošanās darba proporcijām 65/35, Kalvāns uzsvēra, ka pedagogu trūkuma apstākļos nebūs iespējams tūlīt nodrošināt situāciju, ka visi pedagogi nestrādā vairāk par šiem 65%, taču izmaiņas tik un tā uzlabošot apstākļus pedagogiem, apmaksājot papildus strādātās stundas.

Runājot par fiskālo pielikumu no 1. janvāra, R. Kalvāns minēja piemēru – skolā, kur mācās 500 – 600 skolēni, fiskālais pieaugums varētu būt ap 4500 eiro mēnesī, kas esot motivējoši. Kalvāns atzīmēja, ka jaunie uzlabojumi sniegs direktoriem brīvāku telpu, lai pievilinātu jaunus darbiniekus, jo iestāžu vadītāji varēs brīvāk rīkoties ar finanšu instrumentiem skolās. “Izmaiņas palīdzēs gan esošo pedagogu noturēšanā, gan jaunu pedagogu pievilināšanā,” domā R. Kalvāns. Tomēr asociācijas vadītājs uzsver, ka joprojām ir jāturpina strādāt pie vakanču mazināšanas un dažādu bonusu, piemēram, dienestu viesnīcu, veselības apdrošināšanas un citu, nodrošināšanas.

Četras izglītības iestādes no Latvijas saņēmušas Eiropas inovatīvas mācīšanas balvu

IK

Četras izglītības iestādes no Latvijas saņēmušas Eiropas inovatīvas mācīšanas balvu, informēja Valsts izglītības attīstības aģentūra (VIAA) vecākā informācijas speciāliste Alise Devjatajeva.

Šogad balvu Eiropas Komisija (EK) piešķirusi kopumā 98 “Erasmus+” projektiem no visas Eiropas četrās kategorijās – agrīnā pirmsskolas izglītība un aprūpe, pamatskolas izglītība, vispārējā vidējā izglītība un profesionālā vidējā izglītība.

Balvai tika nominēti četri projekti no Latvijas – Dobeles speciālās pirmsskolas izglītības iestādes “Valodiņa” projekts “Eiropas bērns: mācīšanās, izmantojot trīs elementus – savienot, konstruēt un radīt”, Gulbenes novada vidusskolas projekts “Interaktīvas

vides un mācību metodes Gulbenes sākumskolā”, Jāņa Eglīša Preiļu Valsts ģimnāzijas projekts “Mākslas un radošuma digitālais atjauninājums izglītībā” un Rēzeknes Mākslas un dizaina vidusskolas projekts “Eiropas mākslas un dizaina skolu labā pieredze karjeras atbalsta sekmēšanā”.

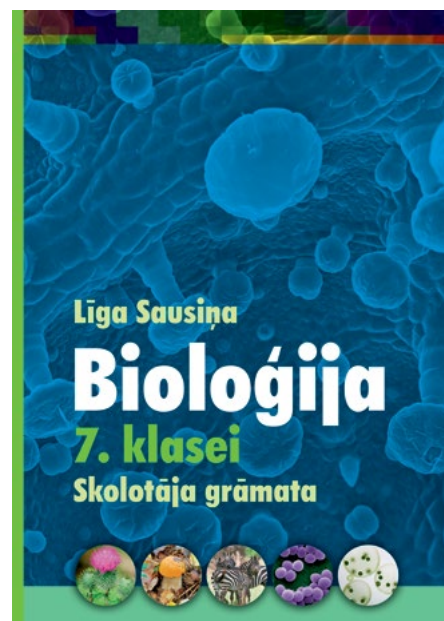
Eiropas Inovatīvas mācīšanas balva ir EK iniciatīva, kas kopš 2021. gada tiek organizēta “Erasmus+” programmas dalībvalstīs kā atbalsta pasākums vienas Eiropas izglītības telpas sasniegšanai līdz 2025. gadam. Iniciatīvu īsteno skolu sektorā, kurā identificē, izceļ un popularizē “Erasmus+” projektos īstenoto izcilo mācīšanas praksi, vienlaikus novērtējot skolotāju darbu un viņu ieguldījumu pedagoga profesijā. ■

Bioloģija 7. klasei. Skolotāja grāmata

Tapusi skolotāja grāmata **bioloģijā 7. klasei** kā atbalsta materiāls skolotājiem darbā ar mācību grāmatu “Bioloģija 7. klasei”, kas veidota atbilstoši projekta “Skola 2030” izstrādātajam un VISC ieteiktajam mācību priekšmeta programmas paraugam un satura izklāsta secībai.

Autore Līga Sausiņa metodisko līdzekli izveidojusi pēc tam, kad gads jau nostrādāts ar jauno mācību grāmatu un uzkrātas skolotāju atziņas un ieteikumi par mācību satura izklāstu. Skolotāja grāmatā ir iekļauti ieteikumi mācību procesa organizēšanai, izmantojot jauno bioloģijas mācību grāmatu, kā arī papildus pievienoti mācību materiāli, kuri pārbaudīti praksē.

Visi mācību materiālu paraugi un skolotāja grāmatā iekļautie pielikumi ar darba lapu un pārbaudes darbu paraugiem, kā arī pilnveidotais tematiskais plāns bioloģijā 7. klasei pieejami digitālajā papildsaturā.

Mācību grāmata “КЛ@CCHO!” 5. klasei

Iznākusi N. Gživačas un M. Jefremovas mācību komplekta “КЛ@CCHO!” mācību grāmata 5. klasei. Drīzumā skolās nonāks arī burtnīca.

Mācību līdzekļu komplektu apstiprinājusi Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrija 2022. gadā.

Mācību komplektizdevumu veido:

- mācību grāmata;
- darba burtnīca;
- audioieraksti;
- darba lapas “Iesildām prātu!” un pašvērtējuma uzdevumi “Panākumu kartē” (pieejami: <https://maconis.zvaigzne.lv/p/18>);
- skolotāja grāmata;
- tiešsaistes mācību materiāls krievu valodas alfabēta apguvei (pieejams izmantošanai Apgāda Zvaigzne ABC tiešsaistes platformā Māconis).

Visas mācību komplekta sastāvdaļas būs pieejamas arī e-grāmatu formātā.

Ieskats mācību grāmatā un citos materiālos piedāvāts Apgāda Zvaigzne ABC mājaslapā, sk. https://www.zvaigzne.lv/upload/lejupiel/2022/001-015_krievu_val_5kl_1uroks.pdf; https://www.zvaigzne.lv/upload/lejupiel/2022/01-09_krievu_val_5kl_db.pdf.

Raibu raibā pasaule. 1. klase. Dabaszinības. Kompetenču pieeja

Drīzumā skolēni varēs apgūt dabaszinības no Raimonda Arāja, Vitas Drulles, Agritas Miesnieces mācību grāmatas “**Raibu raibā pasaule. 1. klase. Dabaszinības. Kompetenču pieeja**”. Grāmata ir paredzēta visam mācību gadam. Tā veidota saskaņā ar “Noteikumiem par valsts pamatizglītības standartu un pamatizglītības programmu paraugiem” (MK noteikumi Nr.747; 27. 11. 2018.) un autoru veidotu programmu dabaszinībās 1.–3. klasei. Mācību grāmatā piedāvātais saturs ir kompetenču pieejā balstīts un orientē skolotāju uz kompetenču pieejā balstīta mācību procesa nodrošināšanu dabaszinību stundās.

Mācību saturs grāmatā ir izkārtots tematiskās nodaļās: Kā pētīt objektus?, Kā pētīt laikapstākļus un dzīvos organismus rudenī?, Kā pētīt materiālus?, Kā pētīt laikapstākļus un dzīvos organismus ziemā?, Kā pētīt gaismu, skaņu un siltumu?, Kā pētīt Visumu un Zemes virsmu?, Kā pētīt laikapstākļus un dzīvos organismus pavasarī?, Kā pētīt dabas teritorijas?.

Lai rosinātu skolēnu sekot savām mācībām un veidotu prasmi izvērtēt savus mācību sasniegumus, katras tematiskās nodaļas sākumā piedāvāts sasniedzamais rezultāts, bet nodaļas beigās dota iespēja skolēnam pašam pārliecināties, ko viņš jau ir apguvis.

Šī mācību grāmata ir viena no komplekta “Raibu raibā pasaule” sastāvdaļām.

Magnētiskā saliekamā ābece

Ivetas Ikales, Indras Putres, Oļesjas Burkevičicas magnētiskā saliekamā ābece “**Азбука. Касса букв, цифр и слов**” ir mācību līdzeklis bērniem. Praktiski darbojoties ar šo komplektu, bērns ne tikai iepazīs un iemācīsies burtus, bet arī rotaļīgi apgūs sākotnēju lasītprasmi. Vārdu salikšana no burtiem vēlāk dos neatsveramu ieguldījumu rakstītprasmes apguvē.

Komplektā ietilpst magnētiskas kartītes ar 130 burtiem (katrs alfabēta burts vairākos eksemplāros), 84 attēliem un vārdiem un 20 cipariem. Kastītes vāks veidots kā magnētiskā tāfele, uz kuras var salikt vārdus, likt burtus atbilstoši attēliem un veikt citus interesantus uzdevumus.

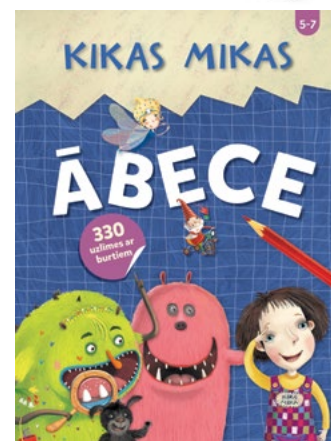
Pieaugušajiem noderēs ieteikumi, kā darboties ar magnētisko saliekamo ābeci.

Kikas Mikas ābece

Kā viegli un ar prieku mācīties latviešu alfabēta burtus? 5–7 gadus jauniem bērniem talkā nāks Kika Mika. Viņas ĀBECE atslēgs vārtus uz burtu un vārdu valstību, kurā dzīvo visi 33 latviešu alfabēta burti.

Kopā ar Kiku Miku bērns apgūs latviešu alfabēta burtus, iepazīs divskaņus, noteiks priekšmetu un dzīvnieku nosaukumu pirmo burtu, noteiks skaņas vārdos, iepazīs rakstītos burtus. Grāmatas vidū būs atrodamas burtu uzlīmes, bet beigās piedāvātas spēles, kas paredzētas vārdu darināšanas iemaņu attīstīšanai.

Ieskaties Latvijā!

Rutas Svažas grāmatā IESKATIES LATVIJĀ! ir saistoša informācija par mūsu valsts dabu, kultūru un ievērojamiem cilvēkiem. Interesantie teksti un jaukie Ingas Actiņas zīmējumi rosinās mazos lasītājus izzināt un apceļot savu dzimto zemi.

Bērni varēs izpildīt dažādu veidu uzdevumus un izpētīt, kuras ir Latvijas kaimiņvalstis, noskaidrot Latvijas vēsturiskās zemes. Bērni uzzinās, kur var vērot vimbas lecam pāri ūdenskritumam; kas aug un dzīvo mežos un pļavās; kad izdota pirmā ābece; kas bija Daugavas plostnieki; kur atrodas Dainu skapis; kādas ir latviešu tradīcijas; kura rakstniece ir sarakstījusi lugu “Sprīdītis”; kur atrodas Bērnu literatūras centrs.

Pētot grāmatā piedāvāto informāciju, bērni aizvien labāk izpratis, kāpēc ir jāsaudzē daba.

Aktiera runa 21. gadsimta latviešu teātrī

Aktrises, runas pedagoģes un Kultūras akadēmijas asociētās profesores Zanes Daudziņas grāmata “Aktiera runa 21. gadsimta latviešu teātrī” ir vērtīgs izziņas avots ne tikai aktieriem, režisoriem, skaņu operatoriem un skatuves runas pedagogiem, bet arī visiem teātra cienītājiem un ikvienam, kuram laiku pa laikam jāuzstājas auditorijas priekšā.

Grāmatā iztirzāto jautājumu empīrisko pamatu veido Zanes Daudziņas vairāk nekā 20 gadus ilgā aktrises darba prakse, pedagoģiskais darbs Latvijas Kultūras akadēmijā, kursos un semināros, intervijas ar Latvijas teātra vidē nozīmīgām personībām, kā arī ikviena grāmatas autore redzētā Latvijas profesionālo teātru izrādē.

Publiskā runa nebūt nav vienkāršs uzdevums, un vienalga, vai nepieciešams runāt no skatuves teātra uzvedumā vairākiem simtiem skatītāju vai nelielā telpā dažiem klausītājiem. Lai runātājs sasniegtu iecerēto mērķi, svarīgs ne tikai runas saturs un paša runātāja personība, bet arī daudzi citi faktori.

Grāmatā aplūkots plašs jautājumu klāsts, piemēram, Cik nozīmīga publiskās runas kontekstā ir elpa un kas to ietekmē?, Kādēļ ir svarīgi rūpēties par balss saišu veselību un regulāri padzerties?, Kāpēc pārteikties mēdz ne tikai “parasti” cilvēki ikdienišķās sarunās, bet arī profesionāli aktieri pēc ilgstošiem izrāžu mēģinājumiem?, Kā runātāju (aktieri) ietekmē publikas (klausītāju/skatītāju) reakcijas – aplausi, smiekli, asaras, klusums?.

Par šiem būtiskajiem jautājumiem autore raksta vieglā valodā, teoriju ilustrējot ar reāliem piemēriem no populārām latviešu teātra izrādēm un atsaucoties uz aktieru pašu sacīto.

Improvizē savai izaugsmei

Nākusi klajā Aijas Iesalnieces grāmata “Improvizē savai izaugsmei”. Aija Iesalniece ir pielietojamās improvizācijas ieviesēja Latvijā. Improvizatore ar 20+ gadu stāžu, uzņēmēja un pieredzējusi augstākā līmeņa vadītāja. Sertificēta supervizore un vadības psiholoģijas maģistre, kas savā darbā pētījusi un izstrādājusi improvizācijas teātra metožu pielietojumu supervīziju un koučinga sesijām. Ar pētījuma rezultātiem dalījusies arī starptautiskās konferencēs par pielietojamo improvizāciju.

Jauno grāmatu precīzi raksturo Mārtiņš Daugulis, sociālantropologs, Rīgas Stradiņa universitātes Politikas zinātnes katedras vadītājs: “Kas ir vērtīgākais mūsdienās, kad visu it kā var pats atrast informācijas pasaulē? Sniegtā padoma, informācijas un zināšanu patiesums! Aijas Iesalnieces grāmata ir patiesa. Ne tikai tāpēc, ka vairākos notikumos no Aijas atklātajiem stāstiem pats esmu bijis klāt un “ūsas mērcējis”, bet arī tāpēc, ka lasītājs uzreiz sajūtīs autores zināšanu un pieredzes apjomu, kas pārbaudīts un tālāk pārbaudāms mums atpazīstamās ikdienas situācijās. Aija Iesalniece iesaka tikai “reālas metodes” sava talanta izkopšanai. Tās prasa drosmi, bet autore atklāj veidus, kā drosmi veicināt. Tās prasa atklātību pret sevi, bet Aija ar atklātību rāda piemēru. Visbeidzot, autores stāstījuma veids ļauj sakārtot sevi – savas domas, emocijas un izaugsmes ceļu, jo grāmatas saturs ir metodiski izklāstīts. Kopumā tas lasītājam rada sajūtu, ka esi saņēmis ne tikai ceļa karti, bet arī vērtību kompasu. Atliek tikai atvērt durvis un doties jaunu zināšanu un prasmju pielietošanas pasaulē!”

Apgāda Zvaigzne ABC izdevumi 2022. gada AUGUSTĀ

L. Sausiņa. **Bioloģija 7. klasei**. Skolotāja grāmata
M. Zālīte. **Pilna Māras istabiņa. Tiesa**. Sērija
“Vajadzīga grāmata” (atkārtots)

Kikas Mikas ābece. 5–7 gadi. 330 uzlīmes ar burtiem
Rotaļājies ar kucēnu! Ar mīksto mantiņu
M. Volfs. **Pilsētā**. Skani mana grāmatiņa!
Mans ķermenis. Ar grozāmu ripu un lodziņiem
Dz. Rinkule-Zemzare. **No kā visi izbijās** (atkārtots)
L. Žutaute. **Ferdinands un Rū**
L. Railija. **Greisa un Ziemassvētku eņģelis**
L. Railija. **Bils un sapņu eņģelis**
Latviešu tautas pasakas par dzīvniekiem. Sērija
“*Sprīdi pa sprīdim*” (atk.)
Latviešu tautas anekdotes. Sērija “*Sprīdi pa sprīdim*”
(atk.)
Stāsti un teikas par spokiem. Sērija “*Sprīdi pa sprīdim*”
(atk.)
Latviešu tautas sakāmvārdi. Sērija “*Sprīdi pa sprīdim*”
(atk.)
Latviešu tautas mīklas. Sērija “*Sprīdi pa sprīdim*”
(atk.)
R. Svaža. **Ieskaties Latvijā!** Uzdevumi, jautājumi,
fakti
Gaidot Ziemassvētkus. 24 uzdevumi katrai adventes

dienai
500 jaunas spēles. (atkārtots)
Spēles, joki un mīklas (7 – 10 gadi). (atkārtots)

L. Brīdaka. **Varavīksnes loks**. Dzeja
D. Vīgante. **Romantiķis**. Romāns
D. Avotiņa. **Zudībās atrastais**. Romāns
S. Švarca. **Pats trakākais**. Romāns. *Zvaigznes detektīvu klubs*
A. Maiklīdēss. **Jaunavas**. Romāns
P. Mersjē. **Vārdu svars**. Romāns
J. Nesbē. **Glābējs**. Romāns. *Zvaigznes detektīvu klubs*
(atkārtots)
V. Kudiņa. **Maizes grāmata**. Ticējumi, receptes,
tautasdziesmas...
A. Iesalniece. **Improvizē savai izaugsmei**. Vienkāršas
un pielāgojamas metodes
R. Mūrs, D. Džilets. **Valdnieks, karotājs, viedais
mīlētājs**. Nobriedušas vīrišķības arhetipi
Kalendārs 2023. (ar saulespuķi)
Ģimenes dienas plānotājs 2023
Izkrāso 2023. gadu! Kalendārs
Bez brillēm. Kalendārs 2023